

Inv. A. 18.437

CASA ȘCOALELOR

B204099
8841

VARLAAM ȘI IOASA

Povestirea minunatei vieți a acestor doi sfinți

prelucrată de

IOAN MIHĂLCESCU

Profesor la Facultatea de Teologie din București

44051

BUCUREȘTI

Tipografia „România Nouă”, Calea Griviței 41

THEODOR VOINEA

1921

MS. A. 8. 1. 1. 1. 1.

OTÉČA

NEARBY

Costa

Лувей. аҫ

36457 ~~Dubal~~
44051

RC92/08

C44051

Titlul capitolului

1. Avenir, împărașul Indiei, dobândește fecior minunat pre Ioasaf. Ce au mărturisit cetitorii de stele pentru dânsul.
2. Pentru un sfetnic al împăratului, carele se ținea într'ascuns de credința creștinească.
3. Pentru feciorul împăratului, cum a luat voe dela tată-său, ca să iasă din curțile sale când va vrea și ce a văzut el.
4. Pentru Varlaam, cum a venit la feciorul împăratului și ce a spus lui.
5. Varlaam pune înainte feciorului împăratului credința pravoslavnică.
6. Ioasaf primește credința creștinească, iară Varlaam îl învață de puterea botezului și de înviere și de judecata de apoi.
7. Varlaam arată deșertăciunea slujirii idolești și folosul sufletesc ce aduce credința creștinească.
8. Varlaam învață pre Ioasaf că după botez tre-

bue să facă fapte bune și să se dea la pocăință.

9. Varlaam vorbește lui Ioasaf de viața pustnicească și de amăgirile vieții lumești, punând înainte o pildă frumoasă.
10. Varlaam arată cu pildă cum că bogățiile pământești sunt trecătoare și nestătătoare și îndeamnă pre Ioasaf să-și trimită bogățiile în cer înaintea lui.
11. Varlaam arată lui Ioasaf cu pilde folosul și dulcețaa vieții creștinești.
12. Varlaam spune lui Ioasaf cum a făcut Dumnezeu lumea și pune înainte nevointele vieții pustnicești.
13. Ioasaf primește botezul și sfânta împărțire. Plecarea lui Varlaam.
14. Impăratul Avenir află de creștinarea fiului său. Vizirul Varahia învață pre vrăjitorul Nahor să se dea pre sine drept Varlaam. Avenir înfruntează pre fiul său pentru primirea credinței creștine.
15. Impăratul cearcă cu cuvinte blânde să întoarcă pre fiul său la închinarea idolilor, dară nu izbuteste.
16. Nahor vrăjitorul, dându-se drept Varlaam, se pricește cu înțelepții idolești, îi biruie, apărând credința creștinească și se face creștin.
17. Tevda fermecătorul isvodește meșteșug drăcesc ca să tragă pre Ioasaf în cursă, dară acesta iese biruitor cu puterea rugăciunii.

18. Fermecătorul Tevda se pricește cu Ioasaf, de către carele este biruit și adus la credința în Christos.
19. Împăratul împarte întâi împărăția cu Ioasaf pre din două, iară mai pre urmă se face creștin și moare pocăit.
20. Ioasaf lasă împărat în locul său pre Varahia, iară el se face pustnic. Moartea lui Varlaam și a lui Ioasaf.

1. Fost-ă în vremea de demult în țara Indiei un împărat slăvit cu numele Avenir. Și eră acel împărat păgând și prigonă cumplit pre aceia dintre sudiiții lui pre cari-i află că se închină lui Christos, căci că fusese propoveduită indienilor Evanghelia de către sfântul apostol Toma și mulți din ei credeau în Christos, dar cu fereală de frica prigonirilor. Și se născu lui Avenir împăratul un cocon prea frumos, cât grăiau oamenii că niciodinioară, într'acea țară, cocon frumos și cuvios ca acela nu s'a arătat. Iară împăratul de multă bucurie se umplu pentru nașterea coco- mului și-i puse numele Ioasaf și singur el merse la capiștele idolești, ca să aducă jertfe și cântări de mulțămire prea neînțelegătorilor dum- nezei, necunoscând pre adevăratul începător al tuturor bunătăților, căruia se cădea a înălța jertfă duhovnicească, ci tocmeala nașterii coco- mului lucru al neînsuflețitorilor dumnezei socotin- du-l a fi. Și mulțime multă de noroade s'a a- dunat, de frica împăratului, și cele gătite de jertfă aducea fiecare duple putere. Și așa cu toate gloatele săvârșind praznicul, cinsti cu da- ruri pre toți sfinții și dregătorii și ostași și pre cei mojici și proști.

Și se strânseseră la acea zi de praznic și bărbați aleși, învățați în filosofia haldeilor, cititori de stele, ca 55 la număr, și întrebă împăratul prefiecarele dintr'înșii, ce va fi de coconul ce i-se născuse. Iară ei socotind mult, ziceau că mare va fi cu bogăția și cu puterea și va întrece pre toți câți au împărățit mai înainte de dânsul.

Iară unul dintre acei cetitori de stele, mai înțelept decât toți fiind, a zis:

— O împărate, din cât citesc în stele, pricep cum că statul coconului ce ți s'a născut nu va fi întru împărăția ta, ci într'alta nouă și mai bună și cât nu se poate spune de mare. Și-mi pare că și legea creștinească, cea gonită de tine, o va primi.

Iară împăratul, dacă auzi acea veste, se umplu de grijă și puse de zid deosebi în cetate niște curți prea frumoase și în ele case luminoase și așeză acolo pre cocon și porunci să nu iasă nicăirea. Și dascăli și slujitori tineri și frumoși puse pre lângă dânsul și poruncă le dete ca nimic din celece întristare și mâhnire nasc, să nu arate: nici moarte, nici bătrânețe, nici boale, nici altceva ce poate curmă veselia și cuvânt de Christos și de învățătura lui să nu cumva să auză că decât toate celelalte mai vârtos aceasta gândia împăratul să ascunză de dânsul, temându-se de proorocia cititorului de stele.

Așa grijiă și lucruri ca acestea făcea împăratul, când o întâmplare fără de veste îl făcu de se aprinse de mânie pre creștini. Că eră un bărbat oarecarele, mai de cinste între cei dela curtea împăratului și cu vieața blând. Și acesta eră creștin, dar împăratul nu știă. Iar unii din

ceice aveau pismă pre el, pentru cinstea ce află el dela împăratul, se sfătuiră să-l pârască. Deci, odată, ieșind împăratul la vânat cu oamenii săi, se află printre dânșii și acest om bun. Și umblând el singur, din socotința dumnezească, i-se întâmplă de află într'un crâng un om cu picioarele stricate de o gadină, care om, văzându-l că trece pre lângă dânșul, îl rugă să-și facă milă cu el, ducându-l acasă și lădăogă acest cuvânt:

— Și eu îți voi fi ție de folos, că vindecător de grăiuri sunt. Că adică, de este cineva vătămat de cuvinte sau vorbe grele, eu îl vindec și nu i-se mai ia după aceea în rău greșala lui.

2. Bărbatul creștin nu pentru zisa aceluia nevoiaș, ci pentru porunca Evangheliei, îl duse la casa lui și nu-l lipsi de căutarea ce i-se cădea. Iară pismașii aceia îl pârîră către împăratul, zicând:

— Nu numai a lepădat porunca ta și s'a plecat spre creștinătate, ci și se sfătuește asupra împărăției tale, întărâtând oștile și lipind pre toți către sine. Și de-ți este voia să adeverești că nu minciuni grăim, chiamă-l deosebi și-l ispitește, grăind așa cum că vrei să lași legea părinților tăi și slava împărăției și să te faci creștin.

Iară împăratul, știind buna credință a bărbatului aceluia către sine, i-se părură mincinoase cuvintele acestea, dară iarăși, socotind că nu se cade a-le primi fără de socotință, vru să ispi-
nească pâra aceea și chemându-l deosebi, îi zise:

— O prietene, știi câte făcui creștinilor, iară

acum veni la mare căință și voia-mi este să fiu întru acele nădejdi care am auzit pre dâșii grăind: Cum că ar fi altă împărăție fără de moarte, într'altă viață ce va să fie. Că această împărăție de aici se tae de moarte și-mi pare că într'alt chip nu-mi voi putea împlini vrerea, de nu mă voi face creștin și de nu-mi voi lua ziua bună dela slava împărăției mele și dela alte dulceați și podoabe ale acestei vieți. Dar tu către acestea ce zici? Și ce sfat îmi dai? Că te știu mai înțelept decât toți.

Iară acel om bun, ascunsa înșelăciune necunoscând, vărsă lacrimi de umilință și răspunse fără ocol:

— În veci să trăiești, împărate, că bun și mântuitor sfat ai gândit, că deși nu e lesne a afla împărăția cerurilor, însă cu toată vârtutea se cade a o căută, că „celace o va căută, o va afla“. Că dulceața cestor bunătăți ale ceștii vieți îndulcește la arătare și veselește, dară apoi de șapte ori mai mult întristează. Că binele și odihna acestei vieți mai slab este decât umbră și piere de grab, ca urma corăbiei ce înnoată pre apă și a păsării ce zboară în văzduh, iară nădejdea bunătăților ce vor să fie (care o mărturisesc creștinii) tare și adevărată este, măcar că are scârbă în această lume. Să se facă dară, împărate, sfatui tău, că bine este a schimbă cele putrede pre cele neputrede.

Iară împăratul auzind acestea, foarte se scârbi, însă își țină mânia și nimica nu zise atunci bărbatului.

Iară el fiind înțelept, pricepă că cu greu primi împăratul cuvintele lui și că-l ispitise cu

înșelăciune. Deci, întorcându-se acasă, eră îngrijat și întristat, neștiind în ce chip ar scăpa de nevoia ce i-se gătiă. Și petrecând noaptea fără somn, își aduse aminte de omul cu picioarele sfărâmate, pe care-l chemă la sine și-i zise:

— Imi aduc aminte că ziceai că ești vindecător de cuvinte vătămătoare.

Iară el zise:

— Așa este și de ai trebuință, arată-ți voiu meșteșugul meu.

Deci bărbatul cel bun îi povestî de vorba cu viclenie a împăratului și de răspunsul său, carele rău a fost primit, că schimbarea feții arată mânia ce eră înlăuntru.

Iară săracul și bolnavul acela socotind, zise:

— Prea cinstite, în știre să-ți fie că împăratul are gând rău spre tine. Ci scoală de-ți tunde părul și te desbracă de haine luminate și te îmbracă în haine de păr și dis de dimineată apropi-te de împăratul. Și de te va întreba: „Ce va să fie acest port?” tu răspunde-i așa: „De lucrurile ce ai vorbit ieri cu mine, împărate, iată gata am venit să merg după tine, în calea ce ai pohtit să mergi. Că cum m'ai avut soț bunătăților celor de aicea, așa să mă ai și scârbelor, pentru ca să mă aibi părtaș și bunătăților ce vor să fie”.

Iară luminatul bărbat primî cuvintele betegului și făcû cum îl învăță. Și dacă-l văzû împăratul și auzî cuvinte ca acelea, foarte se bucură, că cunoscû dintr'aceia buna lui credință și-l făcû de se îndulci de mai mare cinste și îndrăzneală către sine. Dară pre creștini și mai cu osebire pre călugări ură împăratul din acel ceas

și mai vârtos și porunci ca toți călugării să iasă din hotarele țării lui, căci altfel de grea moarte vor pieri.

3. Iară feciorul împăratului, de carele ne este vorba, nu ieși din curțile ce-i rânduise tată-său pânăce ajunse la vârsta de mustață și învăță acolo toată știința arăpească și persească. Și eră frumos și împodobit atât la trup cât și la suflet, cuminte și iscusit și cu obiceiuri bune. Și de multe ori puneă dascălilor lui întrebări de lucrurile firești, cât se mirau de înțelepciunea lui. Și împăratul se bucură de fața lui înflorită și de tocmeala sufletului lui și porunci cu străjnicie celorce erau cu dânsul să nu cumva să-i arate vreun lucru din cele care pricinuesc întristare, nici de moarte că este pentru toți și cum că frumusețile acestei lumi nădejdi deșarte sunt. Dară având coconul gând înflorit cu toată înțelepciunea, socotiă întru sine: Ce puteă fi aceea de poruncise tătână-său să nu iasă nicăeri și pre niciun om care voiă să intre la dânsul să nu-l lase? Inșă nu îndrăzniă să-l întrebe, socotind că nu se cade a-l întreba și că de l-ar întreba, nu i-ar spune adevărul. Pentru aceea dela altcineva socotiă să afle.

Deci având el un dascăl mai aproape și mai drag decât ceilalți, pre acela l-a întrebat. Iară dascălul îi spuse cu amănuntul de ceeace prezisese cititorul de stele și de teama ce avea pentru aceea împăratul, ca nu cumva să se facă creștin feciorul său.

Acestea auzind coconul, nimic nu mai adaose, dară în inima sa doriă cu nesaț să știe ce în-

vătau creștinii, căci darul Mântuitorului începui a deschide ochii minții lui, aducându-l către nemîncinosul Dumnezeu, cum va arăta cuvîntul ce urmează mai departe.

Iară împăratul mergea des la cercetarea coconului, căci îl iubiă cu dragoste mare. Deci într-una din zile grăi coconul către împăratul:

— Pohtă am a ști dela tine, Domnul meu împărate, un lucru oarece, pentru carele pururea scârba și grija îmi rod sufletul.

Iară tatăna-său de acele cuvinte simți durere în inimă și zise:

— Grăește, prea iubitul meu fiu, ce scârbă este aceea ce te cuprinde și eu mă voiu nevoi a o schimbă degrab întru bucurie.

Zis-a coconul:

— Pentruce m'ai închis aici înlăuntrul acestor ziduri și porțile mi'ai încuiat și ieșirea mi'ai oprit și să nu mă vază nimeni ai poruncit?

Răspuns-a tată-său:

— Voia îmi este, fiule, să nu vezi nimic din celece ți-ar întrista inima și tăia veselia, că-ți port grija ca întru desfătare necurmată și întru toată bucuria și veselia să trăești în tot veacul.

Zis-a fiul către tată:

— Să știi, Domnul meu împărate, că într'acest chip eu nu în bucurie și veselie trăesc, ci mai vartos în scârbă și strimtorare multă, încât mîncarea și băutura fără tîcnă îmi sunt și amare. Că aș pohti să văz toate câte sunt afară de porțile acestea. Ci de-ți este voia să trăesc vieață fără de durere, dă poruncă să ies când voiu vrea și să-mi îndulcesc sufletul cu vederea lucrurilor ce au fost nevăzute de mine până acum.

Acestea dacă auzi împăratul, fu îngrijat și cugetă că de-l va opri din voia lui, îi va fi pricinuitor de mai mare scârbă și întristare, și zise:

— Face-voiu, fătul meu, după pohta ta.

Atunci porunci împăratul să gătească cai și slugi alese și toate podoabele împărătești și-l slobozi să iasă când îi va fi voia. Și dete poruncă celorce erau cu dânsul, să nu cumva să aducă întru întâmpinarea lui ceva din celece fac omului scârbă și întristare, ci ce este bun și ce este frumos și ce aduce dulceață să arate coconului și hore pre ulițe să joace și cântece să cânte și multe feluri de priviri să tocmească, ca mintea lui într'acelea să zăbovească și de vederea lor să se îndulcească.

Deci, cu cinste ca aceea, ieșiă pururea la plimbare feciorul împăratului. Iară într'o zi, pentru nepaza slugilor după porunca împăratului, văzû coconul doi oameni: unul gubav și altul orb și se cutremură și zise celorce erau cu dânsul:

— Cine sunt aceștia, că înfricoșată este vederea lor?

Iară ei nu mai putură ascunde lucrul ce venise la vederea lui, ci ziseră:

— Acestea sunt suferințe omenești care adesea se întâmplă oamenilor.

Zise coconul:

— Dară se întâmplă acestea tuturor oamenilor?

Ziseră ei:

— Ba nu tuturor, ci numai unora.

Și iară întrebă coconul:

— Dară acei căroră li se întâmplă, știu că-i vor ajunge aceste răutăți, au vin asupra-le fără de veste?

Ziseră ei:

— Cine din oameni ar putea ști celece vor să fie? Că aceasta este mai presus de mintea omenească și numai în puterea nemuritorilor zei stă a ști.

Și se contenî vorba. Și boliă cu inima feciorul împăratului și i-se schimbă fața de lucrul ce nu mai văzuse.

De aci iarăși peste puține zile întâmpină pre un unchiș bătrân, cu fața sbârcită și slab de vine și gârbov și preste tot cărunt și știrb, pre carele văzându-l coconul, fu coprîns de spaimă și întrebă să știe acea minunată vedere. Iară ceice erau cu dânsul ziseră:

— Acesta are ani mulți și încet-încet scăzându-i vîrtutea și slăbindu-i încheieturile, a ajuns la adânci bătrînețe, precum îl vezi.

Zise coconul:

— Dară care este sfârșitul acestuia?

Ziseră ei:

— Niciunul altul fără numai moartea.

Întrebă iarăși coconul:

— Oare toți oamenii îmbătrânesc, au nu mai unii?

Răspunseră ei:

— Ba nu, căci moartea poate răpi pre cineva și mai de vreme și atunci nu mai ajunge la vîrsta, aceasta.

Zis-a coconul:

— Dară moartea a tot omul este rînduită și nu este chip a scăpă de ea?

Grăit-au aceia:

— De moarte nu poate scăpa nimeni, că ea este datoria firii, pusă din început pre oameni și venirea ei este neștiută.

Acestea toate dacă le văzù și le auzì acel înțelept tânăr, suspină din adâncul inimii și zise:

— Amărâtă este această viață și plină de durere, dacă acestea așa sunt. Și cum ar putea cineva să nu aibă grijă de așteptarea neștiutei morți, a căreia venire nu este numai necercată, ci și nearătată, precum spuneți? Și se duse socotind acestea întru sine și neîncetat gândind și adeseaori aducându-și aminte de moarte. Că zicea întru sine: „Oare când mă va ajunge moartea? Și, după moarte, cine va mai pomeni de mine? Că vremea le dă toate uitării. Și dacă voi muri, mă voi risipi întru neființă, au mai fi-va altă viață, sau altă lume?

Acestea și alte asemenea gândind, îngălbenia și se topia de grijă, iară când se întâmplă a veni tată-său să-l cerceteze, se făcea a fi vesel și fără de grijă, că nu-i eră voia să cunoască cugetul lui și doria cu poftă neoprită și însetoșă a găsi pre cineva, carele să poată vorbi cu dânsul de celece doria. Și aducându-și aminte cum gonise tată-său pe creștini și pe pustnici, cari în toată vremea de tunele ca acestea filosofiau, s'a umplut de multă scârbă și i-s'a rănit sufletul, asemănându-se unui om ce ar pierde o comoară mare și ar zăbovi cu toată mintea întru căutarea ei. De atunci trăia în necurmată grijă și toate desfătările și podoabele acestei lumi erau înaintea ochilor lui ca niște necurățenii și spurcăciuni.

În chip ca acesta având tânărul grijă a afla

binele sufletului, îl văzu ochiul Celuice vede toate și vrea ca toți să se mântuească și să vină la cunoștința adevărului și-i arată nespusa lui iubire de oameni, îndreptându-l pre calea pre care i-se cădea să meargă.

4. Intru acea vreme eră un călugăr, deprins intru lucruri dumnezeesti, împodobit și cu vieța și cu cuvântul și desăvârșit în vieța călugărească. Inșă din ce loc eră nu pociu spune, ci numai atât că aveă lăcaș în pustiile Sinaiului și eră cinstit de darul preoției și numele lui eră Varlaam.

Acesta, din dumnezească descoperire, știu de feciorul împăratului. Deci, ieșind el din pustiie, veni la lume și se îmbracă în haine mirenești și intrând într'o corabie, ajunse în țara Indiei și făcându-se neguțator, intră în cetatea unde aveă curți feciorul împăratului și făcu acolo zile multe întrebând și cercând să afle cine este mai aproape de dânsul. Deci, dacă află de acel dascăl de care am vorbit mai nainte, se duse la dânsul și-i zise:

— Să știi, domnul meu, că sunt neguțator, și am venit dintr'o țară de departe, și am o piatră scumpă de a cărei potrivă nu se află nicăirea și nimănuia, până acum n'am spus de dânsa, iar acum, văzându-te pre tine om cu minte și înțelept, facu-ți știre să mă bagi la feciorul împăratului, ca s'o dau lui. Și toată avuția ce va fi având împăratul nu se potrivește cu această piatră, că ea celor cu inima oarbă dă lumină, surzilor deschide urechile și mușilor dă graiu și înțelegere și bolnavilor sănătate, pre

nebuni cumînțește, dracii gonește și totce este bine și dorit din destul dăruște cui o are.

Zise dascălul:

— Omule, te văz a fi deplin și cu minte de bătrân, dar cuvintele tale te arată că te lauzi fără măsură. Pietre și mărgăritare de multe feluri și de mare preț am avut, dară piatră să aibă atâtea puteri câte ziseși nici n'am văzut nici n'am auzit să fie. Însă arată-mi-o și de va fi după cuvântul tău, îndată te voiu băga la feciorul împăratului și vei lua dela dânsul cinste și mari daruri; iară de nu mă voiu incredința cu vederea, cum voiu spune Domnului meu împăratului atâta laudă de un lucru nearătat și nevăzut?

Iară Varlaam zise:

Bine ziseși că n'ai văzut, nici ai auzit vreodată de puteri și lucruri ca acestea. Iară pentru că ceruși să vezi piatra, ascultă cuvintele mele: Această piatră mai are și altă tărie, pre lângă puterile ce spusei, că adică oricine se va uita într'însa și nu va avea ochi sănătoși și trup curat, de vederea ochilor și de minte se va lipsi. Ci eu știind și meștegul doftoriei, văz ochii tăi că nu sunt sănătoși și mă tem să nu-ți fiu pricinuitor de lipsirea vederii, iară de feciorul împăratului am auzit că are vieață curată și ochi sănătoși și frumoși. Drept aceea lui vreau să o arăt. Ci tu nu pregetă, ca să nu lipsești pre Domnul tău de un dar ca acesta.

Zis-a el:

— De vremece-mi spui așa de acea piatră, nu mi-o arată, că vieața mea în multe păcate s'a spurcat și nici vederea nu-mi este sănătoasă.

dar cuvintele tale crezând, nu mă voiui lenevi a spune Domnului meu, împăratului.

Acestea dacă zise, intră înlăuntru și pre rând toate spuse feciorului împăratului. Iară el dacă auzi acestea dela dascăl, simți că suflă în inima lui o veselie duhovnicească și minunându-se, porunci să aducă cât mai degrabă la dânsul pre bărbatul acela.

Deci, cum intră Varlaam și dete bună ziua, îi zise feciorul împăratului: „Sezi“, și dascălul ieșind afară, zise Ioasaf bătrânului:

— Arată-mi piatra cea de mult preț de care mi-a spus dascălul meu că ai grăit lucruri mari.

Iară Varlaam începù vorba către dânsul într'acest chip:

— O împărate, nu e drept a grăi eu cu nerușinare minciuni înaintea măririi slavei tale, ci toate câte voiui grăi adevărate sunt. Inșă, de nu voiui ispiți mai întâi inima ta, nu mi se cade să-ți arăt taina. Că a zis Stăpânul meu: „Ieșit-a semănătorul să samene sămânța și sămănând el, căzù una pre cale și veniră pasărilor și o mâncară; alta căzù pre piatră, unde nu aveà pământ mult și numai decât se înalță, dară pentru că nu aveà pământ mult, cum răsări soarele se arse și se uscă, fiindcă nu aveà rădăcină; iară alta căzù pre pământ bun și dădù roadă insutită. Deci, de voiui află și eu în inima ta pământ bun și aducător de roadă, nu voiui pregeta a sămăna în ea dumnezeiasca sămânță; iară de va fi pietros și pre lângă cale, ca să fie călcată de călători, mai bine ar fi să nu samăn nici într'un chip sămânța mântuitoare, ca să nu fie de călcare și de mâncare pasărilor și ga-

dinilor, cărora poruncit îmi este a nu le-o arunca. Inșă nădejde am de pământ foarte bun întru tine și gata de mântuire; că vei vedea și piatra cea scumpă și cu raza luminii ei te vei învrednici a fi și tu însuți lumină și vei aduce și roadă însutită. Că pentru tine am călătorit această cale lungă, ca să-ți arăt ce n'ai văzut niciodată și să te învăț ce n'ai auzit.

Iară Ioasaf zise către dânsul:

— Eu, cinstite bătrânule, cu dor și cu pohtă neoprită caut să auz cuvânt nou și bun, că în inima mea s'a aprins foc de mă arde și mă îmboldește a ști ce este de trebuință și n'am aflat pre niciun om până acum să-mi spună de celece doresc, iară de aș găsi vreun înțelept și măestru și să auz dela el cuvânt de mântuire, îmi pare că nu l-aș da pasă.ilor, nici gadinilor, nici m'aș afla pietros și mărăcinos, cum zisesi tu, ci cu bună înțelegere l-aș primi și cu toată grija l-aș păzi. Ci tu, de știi niscaiva lucruri de acelea, nu ascunde de mine, ci-mi spune. Că dacă am aflat că ai venit dintr'o țară departe, m'am bucurat nădăjduind că cu tine voiu nemeri ce doresc. Drept aceea curând te-am adus înlăuntru la mine, și cu bucurie te-am primit ca pre unul din cei crescuți împreună cu mine, de nu-mi va fi cumva nădejdea în deșert.

Zis-a Varlaam:

— Bine și cum se cade mării împărătești ai făcut că nu ai socotit netrebnicia cea văzută, ci râvnitor nădejzii cei nevăzute te-ai arătat. Că eră un împărat mare și slăvit și se întâmplă de treceă odată într'o carată poleită, cu sfetnici și slugi, cum se cuvine împăraților. Și întâlne

doi oameni cu haine proaste și rupte și pătate și cu fața slabă și neagră. Și știind împăratul că topirea trupului lor de truda postului și de sudoarea ostenelilor s'a pricinuit, îndată cum îi văzu, sări din carătă și se închină lor până la pământ și-i luă în brațe și cu dragoste îi sărută. Iară sfetnicii și slugile nu suferiră aceasta, ca una ce nu s'ar fi convenit slavei împărătești, dară nu îndrăsniră a zice împăratului de față, ci fratelui său ziseră să-i grăiască să nu mai facă asemenea ocară înălțimii împărătești. Acela grăind frățane-său împăratului, îi impută de acea faptă necuvenită, și împăratul îi dă răspuns, pre care el nu-l pricepu.

Iară acel împărat aveă obiceiul ca acesta, când vrea să facă cuiva judecată de moarte, că trimiteă pristavul la poarta celui om cu un fel de trâmbiță făcută într'adins, al cărei glas auzindu-l oamenii, știașu toți că este cineva rânduit spre moarte. Deci, când fu seară, trimise împăratul trâmbița cea cu glas de moarte să buciume înaintea porții frățane-său, carele, dacă o auzi, se apucă de-și făcū dieată de tocmirea casei lui și se griji de moarte toată noaptea, și dimineata se îmbracă în haine de jale cu soția și cu copiii și merse la ușile palatului împărătesc, plângând și jelindu-se. Și-l chemă împăratul înăuntru și văzându-l jălindu-se, îi zise: „O nebune și nesocotitul, că te speriași până într'atăta de pristavul frățane-tău, carele îți este frate de un trup și de o cinste, că nimic nu i-ai greșit, dară tu cum mie ieri îmi aduseși imputare, că am sărutat pre pristavii lui Dumnezeu, cari cu mai mare glas decât trâm-

bița vestesc mie moartea și înfricoșata întâmpinare a Stăpânului meu, căruia mult și greu am greșit? Iată că-ți înfățișai nebunia ta și într'acest chip te spăimântai, cum voiui vădî în curînd și pre a celorce te-au învățat și te-au îndemnat spre împutarea mea.

Și așa mîngăind pre frate-său, îl trimise la casa lui. Și porunci să facă patru racle de lemn și două din ele le ferecă cu aur preste tot și puse într'insele oașe de oameni morți și impuțite și le țintui cu piroane de aur. Iară celelalte două le unse pre deasupra cu smoală și cu rășină și le umplu de pietre scumpe și de mărgăritare de mult preț și de miresme și le închise și le legă cu târsâni de păr și chemă pre sfetnicii ceice-i împutaseră pentru întâmpinarea călugărilor acelora și le puse înainte raclele câte patru, ca să le prețuiască. Și ziseră că: „Cele două ferecate cu aur sunt vrednice de mare preț și bune a pune într'insele coroane și brîne și haine împărătești, iară cele unse cu smoală și cu rășină, ziseră că sunt vrednice de preț de nimic“. Iară împăratul zise către dînșii: „Știam eu că veți zice așa, că cu ochii trupești chipul trupesc se înțelege, ci nu se cade a face așa, ci a vedea cu ochii cei din lăuntru ceea ce zace în lăuntru: cinstit este, au necinstit"? Și porunci să deschiză raclele cele poleite și deschizându-le duhnă dintr'insele un miros greu și se arată o vedere grozavă. Atunci zise împăratul: „Iată acesta este chipul celor îmbrăcați în haine luminate și cari se trufesc cu multă slavă, iară în lăuntru sunt plini de lucruri rele și greu mirositoare“. După aceea porunci să deschiză și

pre cele smolite și unse cu rășină. Și dacă le deschiseră, pre toți câți erau acolo îi veseliră cu vederea frumuseții și a bunei miresme a odoarelor ce erau într'însele. Deci zise împăratul: „Știți cui se închipuesc acestea? Călugărilor celor smeriți, ce sunt îmbrăcați în haine proaste, al cărora chip dinafară văzându-l voi, ați socotit că eu m'am făcut de batjocură, căci m'am plecat lor până la pământ; iară eu cu ochii minții cunoscând cinstitele și prea înfrumusețatele lor suflete, slăvitu-m'am cu atingerea de dânsii și am socotit pre dânsii mai de cinste decât toată coroana și toată lumina împărătească“. Deci, așa îi rușină și îi învătă să nu socotească celece se arată pre dinafară, ci mai vârtos să ia aminte cele dinlăuntru. Ca acel creștin și înțelept împărat ai făcut și tu primindu-mă spre bună nădejde, care, precum mi se pare, nu te va înșelă.

Iară Ioasaf zise către dânsul:

— Acestea toate cu bună tocmeală le ziseși, ci eu aș pohti să știu, cine este stăpânul tău, de carele la începutul cuvântului ai zis cum să fi grăit de semințele acelea?

5. Iară Varlaam numai decât zise:

— De-ți este voia să știi pre stăpânul meu, află că el este, Iisus Christos, unul născut Fiul lui Dumnezeu, cel binecuvântat și întru tot puternic, împăratul împăraților și domnul domnilor, acela ce are nemurire și locuește în lumină neapropiată, carele cu Tatăl și cu Duhul Sfânt este slăvit. Că eu nu sunt de aceia ce chiamă dumnezei mulți și fără tocmeală și cinstesc.

idolii cei fără suflet și surzi și muți, ci un Dumnezeu cinstesc și mărturisesc, în trei fețe slăvit: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Acest Dumnezeu în trei fețe fără de început este și fără de sfârșit, nefăcut, neschimbat, fără trup, nevăzut, bun și drept, carele din ceeace n'a fost toate a tocmii, mai întâi puterile cele nevăzute ale cerului, multe fără de număr, nepipăite și fără de trupuri, duhuri slujitoare mării lui Dumnezeu, după aceea lumea cea văzută, adică cerul și pământul și marea cu toate câte sunt în ele și pre ele. Acestea toate el zise și se făcură și porunci și se zidiră. Și după aceea zidi pre om cu mâinile sale, luând țărână din pământ către zidirea trupului, iar suflet cuvântător și înțelegător cu a lui suflare îi dăde. De carele așa scrie, cum să fie zidit după chipul lui Dumnezeu, adică înțelegător, și după asemănarea lui, adică bun. Pre omul acesta, cinstindu-l cu volnicie și nemurire, l-a pus stăpân preste câte sunt pre pământ și făcu lui muiere dintr'însul, ajutoare lui. Și sădî în Eden, la răsărit, raiul plin de veselie și de bucurie și puse într'însul pre om, poruncindu-i să mănânce din toți dumnezeieștii pomi ce erau acolo, iară dintr'unul cu numele pomul cunoștinței binelui și răului, nici într'un chip să nu mănânce, zicându-le așa: „In ce zi veți mânca dintr'însul, cu moarte veți muri”. Iară unul dintru aceste puteri îngerești ce ți-am spus mai înainte, voevod unei cete, neavând el dela Făcătorul nicio răutate întru sine, din singură voința sa s'a întors dela bine spre rău, că înălțându-se cu nebunia lui, vrea să se potriviască cu Dumnezeu celce l-a făcut. Pen-

tru aceea fu lepădat din cinstea și dregătoria sa, și în loc de acea fericită vieată și de acel nume de înger, fu chemat diavol și satana. Că-l surpă Dumnezeu jos ca pre un nevrednic de slava de sus și cu el căzû mulțime multă de îngeri vicleni din ceata ce eră supt ascultarea lui și au mers pre urma voevodului lor și se numiră draci, ca niște pismași și înșelători.

Deci, lepădând diavolul tot binele și luând firea răului, și văzându-se pre sine surpat din atâta slavă și pre om ridicat la atâta cinste, porni pismă asupra omului și meșteșugind, îl scoase afară dintr'acea fericire. Că luă înșelătorul chipul șarpelui și printr'acel chip vorbi către muiere și o îndemnă a mânca din pomul cel oprit, mințind-o că se va face ca Dumnezeu. Apoi cu dânsa înșelă și pre Adam, că așa se numia omul cel întâi zidit. Și mâncând omul din pomul cel oprit, fu gonit de Făcătorul din desfătarea raiului și în locul fericitei vieți și din vieată nemuritoare, căzû într'această becistnică și streină vieată și cu moarte fu osândit.

De atuncia luă tărie diavolul și se lăudă cu biruință și înmulțindu-se neamul omenesc, învăță pre oameni a merge în toată calea răutății. Deci vrând Dumnezeu a tăia mult păcătoasa lor răutate, aduse potop pre pământ, de pierdû tot sufletul viu. Numai pre unul află drept între acei oameni și pre acela, cu muiere și cu feciori îl păzi într'o corabie și numai pre acesta lăsă pre pământ. Apoi, dacă începû iarăș neamul omenesc a se înmulți, oamenii uitară pre Dumnezeu și spre mai mari răutăți sporiau, făcându-se robi a tot felul de păcate și stricân-

du-se cu cumplite rătăciri. Aşa, unii îndrăzniau a grăi că „toate câte sunt în lume s'au făcut de sineşi şi cum că se țin fără de purtare de grijă, adică nu este nimeni stăpân preste „dânsele”. Alţii răzvrătind toate pre dos, ziceau, că: „Ne-firea, adică ceeace nu eră, s'a adus întru fiinţă”. Alţii cinstiră mai mulţi dumnezei, ca să aibă de ajutor la faptele lor cele rele, ale căror chipuri cioplite şi scobite le puseră spre închinare, şi-i închiseră în case, de se închinau şi slujiau mai vârtos făpturii decât Făcătorului. Alţii se închinau soarelui şi lunii şi stelelor, pre care le-a pus Dumnezeu a lumina pământul. Alţii focului şi apei şi altor lucruri pământeşti şi fără de suflet se închinară şi nu se ruşinară. Alţii hiarelor şi gadinilor şi dobitoacelor celor cu câte patru picioare dau cinste, arătând cu aceea cum că mai răi sunt şi mai blestemaţi decât dobitoacele ce le cinstesc. Iară alţii feţele a unor oameni ticăloşi şi de nimic dumnezei chemau şi se închinau lor, fiind unii parte bărbătească iară alţii muerească. Dela aceştia luând oamenii începătură, se spurcară cu toate necurăţeniile, fără de nişio ruşine. Şi cumplit întunerec coperisese pre neamul nostru întru acea vreme şi nu eră cine să cunoască şi să caute pre Dumnezeu.

Deci, eră oarecine dintr'acest neam de oameni dintr'aceia vreme, pre care îl chema Avraam. Numai acesta singur se află având simţirile sufletului sănătoase, carele din vederea făpturii cunoscă pre Făcătorul. Iară Dumnezeu primind a lui bună minte şi dreaptă semuire, se arată lui, nu aşa precum este fiinţa sa, că nu este

firii omenеști cu putință a vedea pre Dumnezeu, ci în vedenii, cum știe el, și vărsă în sufletul lui înțelegere și cunoștință mai deplin și-l slăvi de-l făcù sluga sa. Iară el pre tot neamul lui a învățat buna credință. Pentru aceasta binevoi și Dumnezeu a se înmulți sămânța lui într-o mulțime nenumărată și o chemă norod ales. Apoi ajunseră aceștia a fi robi limbii eghiptenești și unui împărat muncitor, Faraon. Și de acolo i-au scos prin înfricoșate și minunate semne prin doi bărbați sfinți și cu darul proorociei slăviți, amândoi frați, pre nume Moisi și Aaron, cari pre israiliteni (că așa se chemă acel norod, nepoții lui Avraam) i-au trecut ca pre uscat prin Marea Roșie, despărțindu-se apa mării în două și făcându-se părete deadreapta și dea-stânga.

După aceea, cu minuni mari și cu semne, a trecut pre acel norod prin pustie patruzeci de ani și i-a hrănit cu pâine cerească și le-a dat lege scrisă de Dumnezeu pre două table de piatră pe muntele Sinai, care lege îi feriă de idoli și de toate faptele rele și viclene și-i învăță să cinstească pre unul adevăratul Dumnezeu și să se apuce de lucruri bune. Cu minuni ca acestea îi duse într-o țară bună, care o a fost făgăduit de demult acelui patriarh, lui Avraam, să o dea seminției lui. Și ar fi zăbavă a spune toate câte a arătat lor, lucruri mari și minunate care n'au număr. Și cu acestea cu toate tot eră cu anevoie a se depărta neamul omenesc de slujba și fapta cea fără de cale și a-l aduce la tocmeala cea dintâi. Că încă fiind firea noastră robită de înșelăciune, împărăția moartea preste tot neamul

omenesc, tirându-se de diavolul, și trimiteă pre toți în osânda iadului.

Intru o primejdie și patimă ca aceasta fiind noi, nu ne-a trecut cu vederea, nici ne-a lăsat Ziditorul, nici a părăsit lucrul mâinilor sale, ci cu vrerea lui Dumnezeu Tatăl, s'a pogorît către robii săi, cu pogorîre nespusă, unul născut Fiul, carele este în sânul Tatălui, și om desăvârșit s'a făcut, întrupându-se din Duhul Sfânt și din Maria Fecioara, precum mai nainte unul din arhangheli fusese trimis să vestească. Și s'a făcut trup însuflețit cu suflet cuvântător și înțelegător, în pântecel prea curatei Fecioare, Dumnezeu deplin fiind și om fără de stricăciune, cu totul asemenea nouă, numai fără de păcat, că devremece prin păcat intrase moartea în lume, se cădea ca să fie fără de păcat celce vrea să o izbăvească. Și treizeci de ani lăcui cu oamenii și se boteză dela Ioan în apa Iordanului. Și când s'a botezat, venit-a glas din cer, dela Tatăl, grăind: „Acesta este Fiul meu cel iubit, intru carele am binevoit“, și Duhul Sfânt, în chip de porumb, s'a pogorît asupra lui. De atunci începù a face minuni mari și minunate: pre morți învia, pre orbi luminea, pre draci gonîa, pre surzi și pre schiopi tămăduia, pre leproși curăția și pre firea noastră cea învechită în păcate preste tot înnoia și către calea bunătaților cu lucrul și cu cuvântul învăța.

Și și-a ales doisprezece ucenici, pre cari i-a chemat apostoli, căroră porunci a mărturisî tuturor vieața cea cerească, pentru carea venise pre pământ să arate. Deci pentru ale lui minuni și dumnezească vieță și nenumărate fa-

ceri de bine, arhieriei și mai marii jidovilor, între cari făcea minuni, mâniindu-se și turburându-se, îl judecă spre moarte și unul din ucenicii lui îl vându lor. Și dacă l-au prins, l-au dat pre mâini a limbi păgâne, ca să omoare pre Celce dă vieață tuturor. Și cu sufletul voei lui primî a pătimî pentru noi moarte, ca pre noi din patimi să ne slobozească. Deci, multe munci pătimî și în cea deapoi îl răstigniră pre cruce. Și toate le răbdă cu trupul, iară cu dumnezeirea fu fără de patimă. Și s'a pogorît în iad și l-a stricat și sufletele ce erau din veac încuiate acolo le-a slobozit. Și învie a treia zi, biruind moartea și nouă dându-ne biruință asupra ei și pre trup îl făcû dătător de neputrezire. Și s'a arătat ucenicilor lui, pace dându-le și printr'înșii la tot neamul omenesc. Iară după patruzeci de zile s'a suit la ceruri și șade deadreapta Tatălui și iarăși va să vie să judece viii și morții și să plătească fiecărui după faptele lui. Iară după slăvita lui înălțare trimise pre Sfântul Duh la sfinții săi ucenici, în vedere de foc, și ei începură a grăi în limbi streine.

Deci, de atuncea, cu darul lui, se risipiră prin toate limbile și propoveduiră pravoslavnică credință, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și le învăță să păzească toate poruncile lui cele mântuitoare, cu care au luminat pre spurcații de păgâni și au surpat înșelăciunea idolească. Și încă nerăbdând vrăjmașul diavol biruința lui, ridcă și acum războiu asupra noastră, a creștinilor, îndemnând pre cei nebuni și neînțelegători a se apucă iarăși de slujba idolească. Inșă neputincioasă i s'a făcut

tăria lui și armele i-s'au frânt de puterea lui Christos.

Iată dară arătai în puține cuvinte pre stăpânul și Dumnezeuul meu, însă îl vei cunoaște mai desăvârșit, dacă vei primi darul lui în sufletul tău și te vei învrednici a-i fi slugă și ucenic.

6. Aceste cuvinte dacă le auzi feciorul împăratului, străluci lumină în sufletul lui, și de bucurie se sculă din jeț și îmbrățișând pre Varlaam, zise:

— O prea cinstită între oameni, aceasta este piatra cea scumpă, fără de preț, care ai avut-o în taină, nearătând-o la tot omul carele vrea să o vază, ci numai aceloră ce le sunt simțirile sufletului sănătoase. Că iată cum luai graiurile tale în auzul meu, îmi intră o lumină prea dulce în inimă și cel acoperemânt greu al grijii, carele de multă vreme zăcea asupra minții mele, degrab se împrăștiă. Spune-mi dară de am nimerit bine, au ba? Și de știi mai bune decât celece ai grăit, nu pregetă a-mi spune.

Varlaam iarăși răspunse și zise:

— Adevărat, așa este, Domnul meu împărate, aceasta este taina cea mare din veac ascunsă, a căreia arătare mulți prooroci și drepti au vestit de mult și vestind-o doriau să o și vază, dară nu o văzură, ci acest neam mai de pre urmă se învrednici a primi mântuirea, că crezând și botezându-se, mântuit va fi.

Iară Ioasaf zise:

— Toate câte ai grăit fără nicio îndoială crez și pre Dumnezeuul ce-mi spui slăvesc, ci învăț-mă ce mi se cade să fac? Apoi spune-mi ce

este botezul, carele ziseși că-l iau ceice cred?

Zis-a Varlaam:

— Darul dumnezeescului botez al sfintei credinți creștinești, toate păcatele din naștere curată și de toate spurcăciunile spală. Că cu rugăciunea și cu spăsitoarea chemare vine Duhul Sfânt asupra apei și ne botezăm, după cuvântul Domnului, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Și așa se sălăsluește darul Sfântului Duh în sufletul celui ce se botează și-l luminează și-l înnoește după chipul și asemănarea lui cea dintâi. Deci, toate lucrurile răutății lepădând, facem lui Dumnezeu făgăduință de altă viață mai curată, ca să fim moșteni neputrezirii și să luăm mântuirea cea din veac. Iară fără de botez este cu neputință a dobândi acea bună nădejde, că așa a zis Dumnezeu-Cuvântul, carele s'a făcut om pentru a noastră mântuire: „Adevăr grăesc vouă că, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va intra în împărăția cerului”. Drept aceea, te rog să primești credința în suflet și să te apropii către botez cu dragoste fierbinte, și să nu zăbovești, că sosirea morții neștiută și nearătată este.

Iară Ioasaf zise:

— Dară ce este acea bună nădejde de care zici că nu se câștigă fără botez? Și ce este ceea ce numești împărăția cerurilor? Și de unde ai auzit cuvintele Dumnezeului ce s'a făcut om? Și ce este nearătata sosire a morții, de care îmi este grijă multă, care-mi zdrobește și cutremură inima și-mi înfricoșează oasele? Și dacă murim, întru neființă ne prefacem noi oamenii, ori mai

este altă viață după ieșirea de aici? Acestea, și altele pre urma acestora, aș pohti să știu.

Iară Varlaam răspunsuri ca acestea răspunse.

— Buna nădejde de care mă întrebi, moștenirea fericirii împărăției cerului este. Dară ce este aceea cu limbă omenească nici într'un chip nu se poate spune, că zice Sfânta Scriptură: „Ceeace ochiul n'a văzut și urechea n'a auzit și la inima omului nu s'a suit, aceea a gătit Dumnezeu celorce-l iubesc pre el“. Iară când ne vom învrednici a lăsa la pământ acest trup greoiu și a ajunge la acea fericire, atunci celace ne-a învrednicit a ne învăța nădejdea, ne va da acele bunătăți. Că dacă ne vom învrednici a lăcuî cu Dumnezeu, ști-vom dela Dânsul toate, care acum nu le știm,... Așa dară, acestea să știi și cu credință să le primești și fără îndoială. Fă dară fapte bune, ca să primești acea împărăție fără de moarte și de o vei dobândi, vei ști și vei vedeà ce este desăvârșit. Iară pentru întrebarea: de unde am auzit cuvintele Dumnezeu-lui întrupat? să știi că toată rânduiala întrupării lui Dumnezeu din Sfintele Scripturi am învățat, că acelea binevestesc nouă, muritorilor pământeni, nemurire, neputrezire și viață veșnică și iertare de păcate și împărăția cerului, precum văzătorii de Dumnezeu ucenici ai. Domnului Christos ne-au spus în Sfânta Evanghelie, dându-ne în scris învățăturile și minunile lui. Deci într'acea dumnezească carte a Evangheliei este izvodită de Duhul lui Dumnezeu poveste scrisă pentru întruparea și arătarea lui Dumnezeu-Cuvântul și pentru facerea minunilor lui și încă și pentru prea curatele lui patimi care au răb-

dat pentru noi și pentru sfânta lui înviere cea de a treia zi și pentru înălțarea la cer și pentru slăvita și înfricoșata a doua a lui venire.

Iară pentru nearătata sosire a morții și cum că nu într-o neștiință ne prefacem, tot din dumnezeieștile Scripturi știm, cum nainte am zis, că Dumnezeu a zidit pre om din pământ și a suflat într'însul suflare vie, carea se chiamă suflet cu-vântător și înțeleghător. Ci devremece am fost osândiți la moarte, iată toți murim și nu este niciunul din oameni carele să treacă acest pahar. Iară moartea este despărțirea sufletului de trup, că trupul se întoarce iarăși în pământ, de unde este luat, și putrezind se topește, iară sufletul fiind fără de moarte, se duce unde-i va porunci Ziditorul, și precum însuși își va fi gătit lăcaș cât a fost în trup. Că fiecare cum își va găti aci, așa va găsi acolo. Și după mulți ani veni-va Christos Dumnezeu să judece toată lumea, într-o slavă înfricoșată și nespusă. De a căruia frică se vor cutremura toate oștile îngerești și morții vor învia. Iară învierea este împreunarea din nou a sufletului cu trupul, că acel trup putred și topit iarăși se va scula neputred, că Dumnezeu va învia moartele și putrezitoarele trupuri omenești, ca să și ia fieștecarele plată după faptele sale, că vremea de acum este a lucrării, iară ceea ce va să fie este a platei. Că, de n'ar fi înviere, cum s'ar arăta dreptatea lui Dumnezeu? Că mulți oameni drepi petrec cu necaz într'această viață și cu multe scâmbii ies din lume, iară alții, fiind necredincioși și cu strâmbătate, în desmierdare și în bogăție își sfârșesc viața. Ci, devremece Dumnezeu este bun și mare și

drept judecător, rânduit-a zi de înviere, ca să-și ia sufletul trupul său. Că dacă va luă sufletul trupul său, cei răi cari au primit aici binele, acolo vor fi munciți pentru celece au greșit aici, iar cei buni cari au fost munciți aici pentru greșelile ce vor fi făcut ca niște oameni, acolo vor fi moșteni bunătăților, precum zice Domnul: „Auzi-vor ceice sunt în mormânturi glasul Fiului lui Dumnezeu și vor ieși ceice au făcut cele bune într-o înviere vieții, iară ceice au făcut cele rele într-o înviere osândirii“. Când și scaunele se vor pune și Cel vechiu de zile va ședea, și cărțile se vor deschide având scrise într'însele faptele, cuvintele și toate cugetele noastre. Părtinitor nu va fi acolo, sau avocat, sau răspuns cu minciună, sau trecerea bogăției, sau mită și daruri care să amăgească pre nefățarnicul dreptul judecător, carele cu drepte cumpene va judecă toate. Și ceice vor fi făcut bine, merge-vor în viața de veci, într-o nespusă lumină și se vor veseli cu îngerii și vor primi bunătățile cele nespuse, stând de față înaintea Sfintei Troițe. Iară ceice au făcut cele rele și toți păgânii și păcătoșii merge-vor în munca veșnică, carea se chiamă *gheena*, adică matca focului și întunerecul cel dinafară și yermii cei neadormiți și scrâșnirea dinților și alte nenumărate munci... Iară după acea zi a înfricoșatei judecăți toate vor rămâne neschimbate, așa că nici luminata viețuire a dreptilor nu va avea sfârșit, nici muncile păcătoșilor nu vor conțeni, nici va mai fi după aceea altă judecată, sau alt judecător mai mare să-i răscumpere din munci, nici vreo nă-

dejde de schimbare a acelor munci, sau ușurare, ei vor fi în veci în muncă.

Se cade dară nouă a fi întru sfânta vieată și a trăi creștinește, ca să ne învrednicim a scăpa de groaza acelor răutăți ce vor să fie și a stă de adreapta Fiului lui Dumnezeu, că aceea este starea dreptilor, iară păcătoșilor le este dată partea cea deastânga. Deci pre drepti numindu-i stăpânul: „blagosloviții Părintelui”, duce-iva în împărăția cea fără de sfârșit, iar pre păcătoși cu mânie și cu blestem îi va gonî dela prea blândă și lină fața lui și în munca de veci îi va trimite.

7. Iară Ioasaf pentru acestea umplându-și sufletul de umilință, plângea și zise către bătrân.

— Toate-mi arătași aevea și-mi spuseși ade-vărat, ci acum ce trebuie să fac, ca să scap de acele munci ce sunt gătite păcătoșilor și să mă învrednicesc bucuriei dreptilor?

Răspuns-a Varlaam, zicând:

— Scris este, cumcă învățând oarecând pre oameni, Petru, ucenicul Domnului Christos, ei se umiliră în inimile lor, cum și tu astăzi, și ziseră: „Ce să facem?”. Iară Petru le zise: „Pocăiți-vă și fieștecare dintru voi să se boteze întru iertarea păcatelor și veți lua Duhul Sfânt, că vouă și feciorilor voștri s'a dat nădejdea aceasta și tuturor celor de departe pre cari-i va chema Domnul Dumnezeuul nostru”. Iată dară că acum și asupra ta și-a vărsat mila sa cea bogată și te-a chemat, fiind tu departe de Dânsul cu voia și slujind la dumnezei streini, ba încă nu dumnezei, ci draci pierzători și idoli surzi și nesimțitori.

Drept aceea, mai nainte de toate te apropie către celce te-a chemat, dela care vei lua cunoașterea cea mincinoasă a lucrurilor celor văzute și a celor nevăzute. Iară dacă nu vei vrea să vii nici după chemare, sau vei zăbovi, cu judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu vei fi lepădat. Că așa a grăit acel apostol către unii din ucenici. Inșă eu crez că ai ascultat chemarea și ascultând-o, vei lua crucea și vei urmă după Celce te chiamă: Dumnezeu și stăpânul, celace te chiamă din moarte către viață și dela întunerec la lumină. Că a nu cunoaște cineva pre Dumnezeu, întunerec este și moarte sufletului și a slujii idoloilor nesimțire și nebunie mare. Pre cari cui i-ai potrivi? Și ce chip al nebiei lor ți-ai pune înainte? Ci arăta-ți-voi o pildă care o au spus mie un bărbat foarte înțelept, zicând așa:

„Ceice se închină idolilor se închipuesc unui om carele făcând cleiu vână pasări. Și prinse una din păsările mititele, care se chiamă privighetoare. Deci, scoase cuțitul și vrea să o junghie, ca să o mănânce. Iară privighetoarei îi fu dat glas omenesc și zise către vânător: Ce folos îți va fi, omule, de junghierea mea? Că nu vei putea sătura pânțelele tău cu mine, iară de mă vei slobozi, dați-voiui trei învățături care, dacă le vei păzi, de mare folos îți vor fi toată viața ta. Iară el, mirându-se de un graiu ca acela, îi făgădui că o va slobozi, de va auzi dela dânsa lucru nou. Deci, întorcându-se pasărea, zise către om: „Niciodată nu te ispită a prinde ce nu poți apuca și de lucrul ce a trecut, nu te căi și cuvântul ce nu este de crezut, nu crede. Aceste trei învățături le păzește și-ți va fi bine”.

Iară omul, mirându-se de acele cuvinte bine tocmită și înțelepte, o slobozi în văzduh. Iară privighetoarea vrând să știe de va fi înțelegut omul noima cuvintelor ce-i spusese și de va fi folosit ceva dintr'insele, zburând prin văzduh, grăi către dânsul: „Vai de nechibzuita ta minte, omule! Ce comoară pierduși astăzi! Că în pipota mea este un mărgăritar mai mare decât oul de struț“. Aceste cuvinte, dacă le auzi vânătorul, se întristă, părându-i rău că i-a scăpat privighetoarea din mâini și ispitindu-se a o prinde iarăși, zise: „Pasă la casa mea să te ospătez cu cinste și așa să te las“. Iară privighetoarea zise către dânsul: „Acum te cunoscui că nebun mare ești și nechibzuit foarte, că niciun folos nu dobândăși din celece te învățai. Ți-am spus, să nu te căești de lucrul ce a trecut, dară iată că ești cuprins de scârbă, că am scăpat din mâinile tale și te căești de lucrul ce a trecut. Ce nu este cu putință a apuca, ți-am zis, să nu te ispitești a prinde, iară tu neputând zbură, te ispitești a mă prinde. Către acestea adăogai: Cuvântul ce nu este de crezut, să nu crezi, ci iată că crezuși să fie în pipota mea mărgăritar mai mare decât trupul meu: n'ai socotit că eu toată nu sunt cât oul de struț de mare, cum dară să încapă în mine mărgăritar ca acela?“

Așa nebuni și nechibzuți sunt și cei ce cred în idoli și se nădăjduesc într'inșii, că-i fac cu mâinile lor și apoi li se închină, zicând: „Aceștia ne-au zidit pre noi“. Dară cum socotesc pre cei făcuți de dânșii, să le fie ziditori? Li păzesc cu strajă, să nu-i fure hoții și-i chiamă paznici ai mântuirii lor! Deci, câtă nebulie au de nu în-

teleg, că deșertii idoli nu sunt harnici de a-și ajuta lor și a se păzi, iară altora cum ar putea fi păzitori și mântuitori? Drept aceea scris este: „Asemenea lor să fie ceice-i fac și toți câți se nădăjduesc într'înșii, cari se tocmiră cu turnătorii și le făcură lucruri de mâini și se pleacă și se închină lor și-i iau în mâinile lor de umblă cu dânșii, iară de-i pun jos la un loc, într'acelaș loc stau, nu se mai clătesc și oricât ar strigă către dânșii nu-i vor auzi, nici de răutăți îi vor mântui”. Iară noi Dumnezeuului unuia celui adevărat, în Troiță cunoscut, ne închinăm, căci dela dânsul și cu dânsul și într'însul sunt toate.

Drept aceea, cu darul știind cu celce sunt de tine, trimis am fost a te învăța, ceeace am deprins și am păzit dintru început și până acum la căruntețele mele. Deci, de vei crede și te vei boteza, mântuit vei fi, iară de nu vei crede, te vei osândi. Că toate cu care te înalți și te încoronezi ca cum n'ar fi trec în puțină vreme și vei fi scos de aici fără voia ta și trupul îți va fi închis într'o groapă mică, părăsit de toți iubiții și rudele tale și se vor duce frumusețile acestei lumi și în loc de frumusețea și mirosul bun de-acum cuprinde-te-va putrejunea, iară pre sufletul tău băga-l-vor întru cele mai dedesubt ale pământului, în osânda iadului, până la ziua cea de apoi a învierii, când iarăși unindu-se cu trupul, lepădat va fi dela fața Domnului și dat mătcii focului celuice arde fără sfârșenie. Acestea ți se vor întâmpla, dacă vei rămâne în necredință. Iară, dacă vei asculta pre celce te chiamă la pocăință, ascultă ce fel de veselii vei dobândi: când vei ședeă, fără teamă vei fi; când vei dormi, nu te vei teme de frica

celuice ar veni asupra-ți, și vei umblă cu îndrăzneală ca un leu și vei trăi cu veselie și cu bucurie în veci. Că bucurie și laudă și veselie te va ajunge, iară de durere și de grijă și de suspinare vei scăpa. Atunci va străluci lumina ta ca dimineata și sănătatea ta degrab va răsări și dreptatea ta merge-ți-va înainte și slava lui Dumnezeu te va coprinde. Atunci vei strigă și Dumnezeu te va auzi și-ți va zice: „Iată am venit, că eu sunt celce curățește fărădelegile tale și nu le voiu aduce aminte.

8. Iară Ioasaf zise către dânsul:

— Toate graiurile tale crez și slujba idolească din inimă o urăsc. Că și mai nainte de a veni tu, sufletul meu gândia de idoli lucru strein, iară acum cu urâciune deplină îi urăsc, știind dela tine deșertăciunea și nebunia celorce le slujesc și pohtesc a sluji Dumnezeului celui adevărat. Gata sunt a primi și botezul și a păzi toate câte îmi vei spune. Inșă după botez cade-se a mai adăoga și altceva?

Iară Varlaam zise:

Ascultă ce ți se cade a face după botez: De tot păcatul și de toată pohta să te depărtezi și să te zidești pre temelul credinței cei drept-slăvitoare și pre facerea bunătăților, căci „Credința fără de fapte este moartă, cum și faptele fără credință sunt moarte“. Că botezul șterge zapisul păcatelor ce sunt făcute mai dinainte și după aceea ne este zid și apărare și armă tare asupra oștii vrăjmașului, dară iertare pentru păcatele ce se vor face după dânsul n'are. Se cade dar a ne păzi cu toată paza să nu cădem în a

doua spurcăciune, ci să ne ținem de poruncile Domnului, că a zis către apostoli: „Mergeți de învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte am poruncit vouă“. Toate dară câte a poruncit Domnul apostolilor să învețe pre credincioși, suntem dator să le păzim, dacă pohtim a dobândi cele desăvârșite și a ne învrednici cununilor celor nevestejite ale dreptății care le va da Domnul, judecătorul cel drept, în ziua aceea tuturor celor ce l-au iubit.

Zis-a Ioasaf către bătrânul:

— Dară de mi se va întâmpla după botez a greși cu ceva, pierde-voiu totce voiui fi dobândit și zadarnică îmi va fi toată nădejdea?

Răspuns-a Varlaam:

— Nu socoti acestea așa. Că nu este păcat care să poată birui iubirea ce are Dumnezeu spre oameni, dacă ne vom pocăi și vom spăla rușinea păcatelor cu lacrimi, de nu cumva va apucă moartea mai înainte să ne ia de aici și să ne scoată spurcați. Că în iad nu mai este pocăință, nici spovedanie; că până suntem între cești vii măcar de se va și strică ceva din acoperământ, sau din zid, ceeacă a putrezit de păcat cu pocăință iarăși se poate înnoi. Că nu este cu puțință a număra mulțimea îndurărilor lui Dumnezeu, nici a măsura mărirea milei lui, iară păcatele și căderile oricâte ar fi, tot se supun măsurii și sunt numărate. Deci, fiind păcatele noastre subt măsură și subt număr, nu pot birui pre mila cea nemăsurată și pre îndurărilor cele nenumărate ale lui Dumnezeu. Drept aceea,

dacă vom face păcate, nu este iertat să cădem în desnădăjduire, zicând că nu ne vom mai putea mântui, ci să cunoaștem bunătatea lui Dumnezeu și să ne căim de păcate, cărora le este iertăciune iubirea de oameni a lui Christos, carele și-a vărsat sângele pentru păcatele noastre. Și de multe scripturi suntem învățați puterea pocăinței, iară mai vârtos din faptele și din pildele Domnului nostru Iisus Christos. Că de atuncea, zice, începù Iisus a învăța și a grăi: „Pocăiți-vă, că s'a apropiat împăcătia cerului“. Și în pildă arată pre un fecior carele-și luase averea dela tată-său și se dusese într'o țară departe; și acolo, într'acea țară, fiind foamete, a mers de s'a lipit de unul din locuitorii acei țări mult păcătoasă. Iară el a fost trimis să-i pască porcii (așa chemând pre greul și spurcatul păcat). Deci pățind multe și ajungând la sărăciea cea mai de pre urmă, așa încât nici de hrana porcilor nu-și putea sătura pânțele, târziu, oarecând își veni în simțire și zise întru sine așa: „Câți argați la tatăl meu se satură de pâine, iară eu pieiu de foamă! Scula-mă-voiu de mă voiu duce la tată-meu și voiu zice lui: Tată, greșit-am la cer și înaintea ta și nu sunt vrednic a mă chema fiul tău, ci mă fă ca unul din argații tăi“. Și se sculă de merse la tătână-său. Iară tată-său, văzându-l de departe, i-se făcù milă și alergă de-l luă în brațe și cu milostivire îl sărută și învrednicindu-l cinstei cei dintâi, praznic de bucurie făcù pentru aflarea lui, jungbind vițelul cel hrănit.

Această pildă a arătat-o nouă celorce ne vom întoarce și vom cădea pocăiți. Și în altă pildă

arată pre un păstor carele au fost avut 100 de oi, și rătăcindu-i una, a lăsat pre cele 99 și s'a dus să caute pre cea rătăcită până o au aflat, și luând-o pre umeri, a dus-o de a amestecat-o cu cele nerătăcite. Deci, a chemat prietenii și vecinii la ospăț pentru aflarea ei. Așa este, a zis Mântuitorul, mai mare bucurie în cer de un păcătos ce se pocăește, decât de 99 de drepti cărora nu le trebuie pocăință.

Dintr'acestea și din alte multe, fără de număr pilde, ne învățăm și pricepem puterea lacrimilor și a pocăinței.

Deci, așa este și credem, că după primirea botezului și a înnoirii și după gustarea dumnezeiștilor taine, să ne întărim cu toată vârtutea, ca să nu cădem. Că luptătorul nu să cuvine a cădea și mulți dacă au căzut, nu s'au mai putut sculă. Că unii deschizând ușa pohtelor și lăcuind într'insele, nu mai putură să se întoarcă spre pocăință; alții iarăși fiind apucați de moarte și neajungând să se spele prin pocăință de spurcaciunea păcatelor, se osândiră.

Drept aceea lucru de periciune este a cădea cineva în orice pohtă, iară de se va întâmplă a cădea, trebuie să sae curând dintr'insa afară și să stea iarăși întru bună nevoință. Și voi de câte ori se va întâmplă a cădea, numai decât, într'aceleș ceas să se și scoale, că zice Domnul Dumnezeu prin rostul proorocului Zaharia: „Întoarceți-vă către mine și mă voi întoarce către voi“.

9. Către acestea Ioasaf zise:

— De vremece pocăința celorce greșesc este,

cum zici, cu trudă și cu osteneală, cu grijă și cu durere, cu plângere și cu tânguire, pre care mulți nu le pot săvârși, nu este oare cu puțință a se păzi cineva cu totul curat după botez, ori nu este puțință să aflui o cale cu care să păzesc fără sminteală poruncile lui Dumnezeu și nici într'un chip să nu mânii pre prea dulcele meu stăpân și Dumnezeu?

Zis-a Varlaam:

— Bine ziseși, domnul meu împărate. Cu adevărat foarte anevoie este celuice se leagă cu lucrurile lumii și cu grijile ei și pre valurile ei se zăbovește, să umble în calea poruncilor Domnului și să se păzească curat. Că a zis Domnul: „Nimenea nu va putea sluji la doi domni; că sau pre unul va îndrăgi, iară pre altul va urî; sau de unul îi va fi aminte, iară de altul nu va purta grijă“. Nu veți putea sluji și lui Dumnezeu și Mamonii, adică nedreptății. Și scrie și ucenicul lui cel iubit, Ioan Evanghelistul, în cartea lui, de zice așa: „Nu iubiți lumea nici celece sunt în lume. Că de iubește cineva lumea, într'acela nu este dragoste; căci că tot ce este în lume, pohta trupului, pohta ochilor și trufia vieții este. Deci, acelea nu sunt dela Tatăl, ci din lume. Ci lumea trece și trece și pohta ei, iară celce va face voia lui Dumnezeu, acela rămâne în veci“.

Acestea cunoscându-le de Dumnezeu purtătorii părinții noștri, se nevoiră după botez a păzi haina neputrezirii curată și nespurcată. Drept aceea unii dintr'înșii adaoseră a lua și alt botez ce se chiamă cu sânge și cu muncă, adică moartea mucenicească, carea și Domnul o a luat pentru noi și căreea s'au făcut râvnitori mai în-

tăi înșiși văzătorii săi ucenici și apostoli. După aceea și ceata sfinților mucenici se dete împărățiilor slujitori la idoli și prigonitori, răbdând tot felul de munci: dați fiind fiarelor și focului și săbiei și mărturisirea cea bună mărturisind și alergarea sfârșindu-și și credința păzind, cinstea dreptilor și a îngerilor moșteniră. A căror bunătate străluci, cât ieși vestea lor preste tot pământul și îndreptările lor până la marginile lumii și nu numai graiurile și lucrurile lor, ci și sângele și oasele lor sunt pline de toată sfințirea. Că pre draci îi gonesc și boalele vindecă celorce se ating cu credință de hainele, sau de cinstitele rămășițe ale trupurilor lor, sau de orice lucru ce a fost al lor.

Iară alții, socotind că paza poruncilor și lucrarea bunătăților prin mijlocul valurilor lumii cu anevoie este, dumnezeescului glas urmară și părăsind toate: părinți, feciori, prieteni, rude, bogăție, și toate câte sunt în lume urîndu-le, se sălășluiră prin pustii, ca niște hiare rătăcind prin pustiu și prin munți și prin peșteri și prin prăpăstii, depărtându-se de toate câte sunt pe pământ frumoase și dulci și încă și pâinea și acoperământul foarte întru scădere avându-le. Că socotiau să smulgă din sufletele lor rădăcinile patimilor și să măture aducerea aminte de cele lumești și pohta dumnezeeștilor și cereștilor lucruri să sădească întru sine. Către acestea cu nevointe de tot felul se siliau să-și suptjeze trupul și de bunăvoie mucenici să se facă, spre a moșteni împreună slava celorce au sfârșit cu sânge. Deci, așa socotind, singuratecă (ce se mai zice călugărească) negâlcevitoare vieață, vitejește pe-

trecură: unii fără de acoperemânt zăduhul verii și gerul și vânturile iernii răbdară; alții prin vârtopae și prin peșteri s'au ascuns, odihna trupască o lepădară, varză crudă și burueni sau muguri de pe copaci, sau pâine uscată gustară și din acestea numai atâta cât să fie vii. Că unii toate zilele săptămânii ajunau și numai Dumineca se pricestuiău cu câte ceva hrană; alții preste o zi, alții numai serile, îndeletnicindu-se în rugăciuni și în nedormire, puțin neapropiindu-se de viața îngerească. Și ceice aveau bunătăți mai multe, nu cu ale lor osteneți, ci cu puterea lui Dumnezeu socotiau că le-au săvârșit, supuindu-se smeritei voi, după cuvântul ce a zis Domnul: „Când veți face toate câte vi sunt poruncite, să ziceți: slugi netrebnice suntem, pentru că ce eram datori a face, am făcut“.

Iară alții departe unul de altul sălășluind, Dumineca se adunau într'o biserică și se împărtășiau cu sfântul trup și sânge al lui Christos Dumnezeu, spre iertarea păcatelor și spre luminarea și sfințirea sufletului și a trupului. Și hrănindu-se unul pre altul cu învățătura dumnezees-tilor cuvinte, se întorcea fiecare la coliba lui, turnând miera bunătăților în vasele inimilor lor și lucrând roada cea prea dulce și vrednică de masa cerului.

Iară alții trăesc viața împreună, strângându-se mai mulți supt un începător, ce se zice stareț, și toată vrerea lor cu cuțitul ascultării junghiind-o, nu mai trăesc lor, ci celui căruia se supuseră pentru dragostea lui Christos, sau ca să zicem cum se cuvine: nu mai trăesc ei, ci trăește în ei Christos.

Iată dară aceasta este ducerea din lume și și lepădarea firei pentru dragostea celui ce este pre deasupra firii. Pământenii ceice cu acest fel de viață vieții cerești au rămnit și în post și în rugăciuni și în privegheri și în lacrimi calde și în jeluire nemângâiată și întru blândețe și tăcerea buzelor și în sărăcie și în curăție și în înțelepciune și în dragostea cea deplină către Dumnezeu și către vecini și-au sfârșit viața aceasta, cu obiceiurile fură îngeri.

Drept aceea Dumnezeu cu semne și cu minuni și cu multe feluri de puteri îi împodobî. Și dacă ți-aș spune pre amăruntul viața unuia dintr'înșii, pre carele îl chiamă Antonie, și de carele se spune a fi începătorul vieții călugărești, ai cunoaște dintr'un pom dulceața poamelor celor ce sunt de un neam și de un fel și ce temei a pus el ajunului și ce daruri ne-a învrednicit a dobândi dela Mântuitorul. Deci, și alții mulți după dânsul, cu nevointă nevoindu-se, aceleași curuni și cinsti dobândiră.

Acestor bărbați luminați și sfinți și noi, ne-harnicii, ne nevoim să ne potrivim, însă viața lor, care se aseamănă înălțimii cerului n'o atîngem, ci după neputința ticăloasei noastre vîrtuți, închipuim și noi viața lor și ne îmbrăcăm în portul lor. Și urmînd noi cuvintelor fericitilor aceloră, cu totul nesocotim lucrurile putrede și trecătoare ale acestei vieți în carea nimic nu este adevărat, nici stătător, ci toate sunt deșarte și mai slabe decât visele și decât umbra și decât aburul ce suflă prin văzduh. Cu adevărat această lume uricioasă este și spurcată, că cu cât dăruiește pre prietenii ei cu daruri, iarăși cu mînie

le zmucește și le ia dela dânsii și-i trimite goli de tot binele și îmbrăcați în rușine și însărcinați cu sarcini grele, în scârba de veac.

Deci, într'acest chip sunt darurile ei, ca acestea-i sunt milele ei făcătoare de rău tuturor celorce fac voia ei; cumplit azvârle pre toți câți se razimă de dânsa și pre ceice se nădăjduesc într'însa slabi îi face, le pune sfaturi cu nebunie și făgădueli mincinoase, ca numai să-i tragă către dânsa; iară celor înțelepți se arată neînțeleaptă și mincinoasă, că îndulcind azi grumazii lor cu bucate dulci, mâine îi pune pre toți mâncare vrăjmașilor lor; astăzi arată pre cineva împărat, iară mâine la grea robie îi duce; astăzi îl îndestulează cu întunerece de bunătăți, iară mâine îl face sărac și cerșător pre la ușile altora; astăzi pune pre capul lui cununa slavei, iară mâine îi pleacă fața la pământ; astăzi împodobește grumazii lui cu luminate cinsti și dregătorii, iară mâine îl smerește legat cu cătuși de fier; în puțină vreme îl face tuturor drag și iarăși preste puțin îl face urît; astăzi îl veselește, iară mâine cu plângere și cu jale îl smerește.

Și ce sfârșit pune acelora. Ia numai ce ascultă: Lăcuitor în munca focului, ticălos face pre celce o a iubit; de ceice au trecut nu plânge și de ceice au rămas nu-i este milă. Deci, ceice au slujit un stăpân viclean ca acesta și de Stăpânul lor cel bun și milostiv s'au depărtat și s'au lipit de lucrurile acestei vieți, neaducându-și aminte nicidecât de celece vor să fie, ci petrec în dulcețile trupești, iară sufletele lor le-au lăsat a se topi de foame și a suferi nenumărate răutăți, pare-mi-se că se aseamănă unui om ce fugiă de fața

unui inorog. Deci, alergând el repede, căzù într'o prăpastie mare și căzând își îninse mâinile de se apucă de un copac și se urcă într'însul, și stătù cu picioarele pre niște ramuri, părându-i că va fi în pace și fără de nici o grijă. Iară când căută văzù doi șoareci, unul alb și altul negru, cari rodeau rădăcina copacului în carele se ținea el, și atâta-l rosese, cât le erà puțin să-l surpe. Deci, căută în fundul prăpastiei și văzù un șarpe mare și groaznic la vedere, ce suflă pară de foc și cu gura căscată și dinții rânjiți venià să-l înghiță. Iară după aceea căutând iară la acea ramură pre carea sta cu picioarele, văzù patru capete de aspidă, ieșind din acel mal mare lângă carele sta și ridicându-și ochiul în sus, văzù picând din ramurile acelu copac puțină miere. Și dacă văzù acea puțină miere, uiă de nevoile ce-l coprinseseră că adică: dinafară de acea prăpastie sta inorogul gata să-l mănânce, iară în fundul prăpastiei rânjià acel șarpe groaznic, ca să-l înghiță, iară copacul în care se urcase erà aproape să se surpe și ramurile pe care-și pusese picioarele erau uscate și putrede, ci de toate acestea uitând, se porni spre acea ramură din carea pică miere.

Aceasta este închipuirea celorce se înșală cu înșelăciunea lumii aceștia. Adică inorogul însemnează moartea carea gonește să ajungă pre tot neamul lui Adam, iară prăpastia este lumea aceasta, carea este plină de cursele morții; copacul pre carele-l rodiau la rădăcină acei doi șoareci și de carele se apucase de se ținea acel om, este viața fiecărui om, ce se scurtează trecând ziua și noaptea și se apropie de sfârșit, iară

cele patru capete de aspidă însemnează patru stihii din care se tocmeste trupul omului, care turburându-se, se desleagă tocmirea trupului și se strică; iară balaurul carele vărsă foc închipuește înfricoșata rânză a iadului carea așteaptă să înghiță și să mistuiască pre ceice iubesc mai vârtos frumusețile și cinstea acestei lumi decât bunătățile veacului ce va să fie; iară picătura de miere însemnează dulcele lumii aceștia, cu care amăgește și înșeală ea pre prietenii ei de nu-i lasă să grijească de mântuirea lor.

10. Iară ceice iubesc frumusețile și bunătățile lumii aceștia mai vârtos decât bucuriile veacului ce va să fie, aceia se mai închipuesc unui om carele aveă trei prieteni, din cari pre doi îi cinstea cu toată inima, fiind gata a se lupta pentru dânsii până la moarte și a îndura toate nevoile și scăderile, iară pre cel de al treilea nu-l băgă în seamă, nici aveă grijă de dânsul și niciodată nu-l arăta cinstea și dragostea carea i-se cădea. Iară într'o zi veniră niște slujitori împărătești semeți și înfricoșați, ca să-l ducă la împăratul cu mare grabă, să-și dea seama de mulțime multă de galbeni ce eră dator. Deci, el nedomirindu-se și neștiind ce să facă, căută soți, ca să meargă cu dânsul la împăratul, să-i fie într'ajutor. Merse dară la prietenul lui cel mai iubit și mai drag și zise: „Adu-ți aminte de mine, prietene, că știi că foarte îmi erai drag și te iubiam și până și sufletul îmi puneam pentru tine, iară acum ajutor îmi trebuie de la tine întru această nevoie ce mă coprinde. Ce ajutor îmi făgăduiești dară și ce nădejdi voi avea de la tine către împăratul?”

CAP. 10

TINEA UN

Iară el răspunzând, zise: „O omule, nu sunt eu prietenul tău, nici te cunosc cine ești, că eu alți prieteni am, cu cari mi se cade astăzi a mă veseli. Ci ție iată că-ți dau două rufe, ca să-ți fie pre calea pre care vei merge. Iară de alt folos nu-ți pot fi și altă nădejde să n'aibi dela mine”. Acestea auzind el, se lipsi de ajutorul ce se nădăjduia că va lua dela dânsul și merse către celălalt prieten și-i zise: „Adu-ți aminte, frate, câtă prietenie și cinste și dragoste ai avut dela mine. Deci, te rog să-mi fii acum într'ajutor cât vei putea, că iată am căzut într'o scârbă și nevoie mare și cumplită”. Iară el zise: „Astăzi, frate, nu pot să-ți folosesc nici să-ți ajut ceva, că și eu am căzut în năpăsti și sunt coprins de griji și scârbe. Ci voiu merge cu tine puținel și iară mă voiu întoarce acasă, de-mi voiu griji de trebile mele”.

Deci, întorcându-se omul acela cu mâinile deșarte, se văetă pentru nădejdea ce avusese în acei prieteni și pentru totce mai nainte eră gata a pătimi pentru dânsii.

După aceea se duse la al treilea prieten, căruia niciodiniaară nu-i slujise, nici îl cinstise cu toată inima, nici la ospetele lui nu-l chemase, și grăi către dânsul cu fața rușinoasă și tristă: „Frate, n'am gură să o deschid și să grăesc înaintea ta, că știu bine că nu-ți vei aduce aminte să-ți fi făcut vreodată vreun bine, ci de vremece mă coprinse cumplită primejdie și dela alți prieteni nădejde de mântuire nu aflai, iată venii la tine rugându-te să-mi dai puținel ajutor”.

Iară el cu bucurie și cu blândețe răspunse: „O frate și prietene, cu adevărat așa este cum

zici. Aducându-mi aminte de acea puțină prietenie și dragoste ce ai arătat către mine, eu astăzi cu asupră voiui să o plătesc. Deci, nu te teme, nici te îngrozi, că voiui merge la împăratul mai nainte de tine și-l voiui ruga pentru tine, de nu te va da pe mâinile vrăjmașilor tăi. Ci îndrăznește și nu te întristă“.

Atunci omula acela umilindu-se, grăi cu lacrimi: „O, vai de mine! De ce mă voiui jelui și mă voiui plânge? De acea deșartă a mea milosârdie și dragoste către acei neaducători aminte și nemulțumitori prieteni, ori de a mea slabă minte și neubnie carea o am arătat către acest adevărat și deaproape prieten?

Ioasaf primi și acest cuvânt cu mirare și ceru tâlcuire. Atunci Varlaam zise:

— Prietenul cel dintâi este avuția, pentru care de multe ori cade omul în griji și în nevoi și pate multe, iară când vine ceasul de apoi al morții nimic dintr'aceea nu ia cu sine, ci numai rufe de îngropare. Iară al doilea prieten este femeia și feciorii și alte rude și prieteni, către care, dacă se apropie omul, anevoie se deslipește și pentru dânșii își urăște și trupul și sufletul său, iară la ceasul morții niciun folos n'are dela dânșii, fără numai cât îl petrec la mormânt și de acolo degrab se întorc pela casele lor și-și văd de grijile și de nevoile lor. Iară al treilea prieten, cel nebăgat în seamă, este tâlcul faptelor bune, care sunt acestea: credința, nădejdea, dragostea, milostenia, dreptatea, iubirea de oameni, curăția, ruga și alte bunătăți, care merg înaintea noastră când murim și se duc la Dumnezeu de-l roagă pentru noi să ne mântuească de vrăjmași.

și de vameșii cei cumpliți, cari ne cer seama în văzduh. Acestea sunt prietenul cel bun, care și puțina noastră facere de bine o ține minte și o plătește cu asupra.

Adaose Varlaam: Ascultă și chipul acestei pilde:

— Auzit-am de o cetate mare ai cărei cetățeni de demult aveau obiceiul de luă pre un om strein și necunoscut, carele nu știă nici obiceiurile, nici legile cetății aceea și puindu-l împărat, făcea totce voia până se împliniă un an. Așa fiind, el mănca și se veseliă fără grijă, părându-i că va fi de veci împărat, pânăce se sculau cetățenii fără de veste asupra-i, de-l desbrăcau de haina împărătească și-l purtau despuiat prin toată cetatea. După aceea îl trimiteau într'un ostrov departe, la închisoare, unde pieria de foame și golătate. Deci, după acel obicei vechiu al acestor cetățeni fu pus împărat un om cu chibzuială și înțelepciune, carele aveă grijă și se nevoia cu sufletul cum ar putea să-și rânduiască bine lucrurile cele pentru dânsul. Și aflând dela un sfetnic înțelept de obiceiul acela și de locul închisorii și cumcă preste puțină vreme trebuie să intre și el în ostrovul acela, deschise cămărilor care le aveă atunci în voia lui spre ce va vrea și luă mulțime de avuție: aur și argint și pietre scumpe și le trimise înainte prin slugile lui credincioase, în acel ostrov. Deci, împlinindu-se anul, se sculară cetățenii de-l desbrăcară ca și pe ceice fuseseră împărați mai nainte de dânsul și-l goniră în acel ostrov, unde el locui, având multă îndestulare și hrană nesfârșită.

Cetatea aceea este această lume deșartă, iară

cetățenii sunt duhurile cele rele, stăpânitoare ale lumii aceștia, care ne înșală cu puțină dulceață să socotim cele putrede și trecătoare, ca cum ar fi cu noi în veci, iară dulceața lor fără de moarte.

Pentru aceea am venit, ca să-ți arăt ție calea cea bună și nesmintită și să te ridic către cele de veci și să-ți dau sfat să-ți pui acolo toate și să te scot din această lume înșelătoare, pre carea și eu cândva bleștemătește o iubiam și mă țineam de dulcele și podoabele ei, iară după aceea cunoscu cu ochii minții cei fără de sminteală, că toate sunt trecătoare și până la o vreme și deșarte și niciun folos nu este într'însele. Ci cum fură acoperite cu uitare celece au fost mai nainte, și cinste și împărăție și slava dregătorilor și rânjirile muncitorilor, așa și celece sunt acum de față, în vremile ce vor fi după acestea, pieri-vor sub uitare. Că neamul omenesc n'are așezare statornică în această lume, ci ca porumbul ce fuge de vultur, sau de uliu, de trece din loc în loc și se pune aci pe un copac aci pe altul, ori se ascunde prin crăpăturile pietrelor și prin desigur de mărăcini, și nu poate fi nici într'un loc fără de grijă, așa sunt și ceice s'au lipit de frumusețile acestei lumi și se tem ca nu cumva să le piarză.

Acestea toate semuindu-le eu într-o mea judecată, urii toată viața mea carea o cheltuisem în lucruri deșarte, iară dacă lepădai din suflet și împinsei în lături nevointa ce aveam către acelea, mi se arătară bunătățile cele adevărate, adică temerea de Dumnezeu și umblarea după poruncile lui. Și am început a-mi zidi casa sufletului cea căzută și stricăta. Așa socotin-

du-mi lucrurile și dregându-mi smînteala minții mele, auzii cuvintele unui înțelept dascăl strigând: Ieșiți toți ceice pohtiți a vă mîntui și vă deslipiți de deșertăciunea acestei lumi, că chipul ei trece, așa că peste puțin nu va fi. Ieșiți și nu vă întoarceți fără hrana vieții de veac, că de-părtată cale veți călători, pentru care trebuiește să aveți de aici multe bucate. Ci veți sosi la locul cel de veci, carele are două laturi: una o a gătit Dumnezeu celorce-l iubesc și păzesc poruncile lui. Aceea este plină de toate bunătățile și cine se va învrednici de ea, va trăi întru nestricăciune. Iară a doua este plină de întunerec și de scîrbă și de durere, gătită diavolului și îngerilor lui. In aceea vor fi aruncați ceice au iubit mai mult lucrurile acestei vieți, decât cele veșnice.

Glas ca acela auzind eu, și cunoscându-l a fi nemincinos, pusu-mi-am în gând ca să ajung a-cel lăcaș ce este plin de bunătăți, a căror cunoștință acum în mine puțină este și ca într'o oglindă și în gîcitori și în pilde le văz, iară când va veni ceeace este deplin și voi sta față către față, atunci voi cunoaște cum și eu sunt cunoscut. Mulțumesc lui Dumnezeu prin Iisus Christos, Domnul nostru, că legea duhului vieții m'a slobozit de legea păcatului și din moarte și mi-a deschis ochii să văz cum că cugetul trupesc este moartea, iară cugetul duhovnicesc este vieată și pace. Deci, cum cunoscu eu deșertăciunea acestor lucruri de aici, le urii desăvârșit și așa te sfătuiesc și pre tine a face.

Iară Ioasaf zise către bătrîn:

— Aceia să-mi spui lămurit: Cum aș putea trimite acolo comorile mele de aur și bogățiile,

ca, dacă mă voiu mută de aici, să aflū dulcețā neperitoare? Și în ce chip să urāsc cele de acum și să iubesc cele veșnice?

Zis-a Varlaam:

— Trimiterea bogăției la locul cel de veci se face cu mâinile săracilor, cum și oarecarele dintre prooroci, înțeleptul Daniil, a zis către împăratul Vavilonului: „Drept aceea, împărate, să-ți placă sfatul meu și să-ți curățești păcatele cu milostenia și nedreptățile cu îndurările către săraci“. Și zise și Mântuitorul: „Faceți-vă prieteni din strânsoarea nedreaptă, ca atunci când veți săraci să vă primească în sălașurile de veci“. Deci, așa vei putea trimite acolo cu mâinile cerșătorilor, că ce dai lor, Stăpânul îndoit îți va plăti.

Iară cele de acum vei urî și cele veșnice vei iubi, dacă, ajutându-ți Domnul, vei cunoaște nestatornicia acestei lumi și luându-ți ziua bună dela toate, vei veni către celce vor să fie și lăsând întunerecul umbrii morții și urînd lumea și pre țiitorul ei, vei alerga către lumina cea neatinșă și luând crucea la umăr vei merge pre urma lui Christos Dumnezeu, fără de opreală, ca împreună cu dānsul să te veselești și moștean să te arăți vieții de veci.

II. Atunci Ioasaf zise bătrânului:

— Mai sunt oare și alții ca tine, au numai tu însuți ești carele mărturisești lucruri ca acestea și arăți această vieată așa de uricioasă?

Iară Varlaam răspunse:

— In această țară a voastră nu știu pre nici unul, că slujbașii tātână-tău cu multe feluri de

morți i-au stârpit și nevointă mare au pus, ca nicum între voi mărturisire de cunoștința lui Dumnezeu să nu se auză, iară într'alte limbi laudate sunt acestea și slăvite.

Zise Ioasaf către dânsul:

— Dară tată-meu nimic din acestea să nu se fi învățat?

Iară bătrânul zise:

— Cu adevărat nimic nu s'a învățat, căci astupându-și simțirile de a sa bunăvoe, nu va să primească binele.

Ioasaf zise:

— Mult aş vrea să se învețe și el acestea.

Bătrânul răspunse:

— Celece nu sunt cu puțință oamenilor, sunt cu puțință lui Dumnezeu. Iară de vei mântui tu pre tată-tău, vei fi născător celuiice te-a născut. Că am auzit de un împărat ce și-a fost tocmnit împărăția lui foarte bine și eră blând cu toți oamenii, iară numai într'un lucru greșiă, că nu aveă lumina cunoștinței lui Dumnezeu, ci eră stăpânit de înșelăciunea idolească. Deci, aveă un sfetnic bun și cu credință în adevăratul Dumnezeu înfrumusețat, carele eră întristat de păgânătatea împăratului și vreme cu prilej cercă a-l trage spre bine. Iară într'o noapte zise împăratul către dânsul: „Vino să mergem prin cetate, doară vom vedea ceva de folos“.

Și umblând ei prin cetate, văzură o rază de lumină lucind într'o fereastră și ducându-se acolo văzură un sălaș ca o peșteră în pământ, în care ședeă un om în sărăcia cea mai cumplită, îmbrăcat în zdrențe. Înaintea lui sta soția lui și amândoi beau vin dintr'o sticlă și cântau și se

veseliau. Iară împăratul văzând aceasta, se mira foarte, cum viețuiau așa de vesel niște oameni atât de săraci, și zise către sfetnic:

— Ce minune, o prietenel! Că mie și ție vieța noastră, carea strălucește cu atâta slavă, nu ne-a fost așa de cu tihnă, cum veselește și îndulcește săraca și ticăloasa vieță pre acești nebuni.

Iară sfetnicul, aflând vreme ca aceea cu prilej, zise:

— Dară cum ți se pare traiul acestor oameni, împărate?

Împăratul zise:

— Mai cu scârbă și mai aspru și mai urit decât al tuturor câți am văzut, mi se pare a fi.

Atunci sfetnicul grăi către dânsul și zise așa:

— Să știi, o împărate, că mai rea decât aceasta este socotită vieța noastră de văzătorii vieții de veci și ai bunătăților care covârșesc toată mintea. Casele cele poleite cu aur și ceste haine luminate și alte dulceți trupești mai de puțin preț sunt în ochii celorce văd frumusețile cele nespuse ale sălașelor cerești, celor nefăcute de mâini, decât toată uriciunea și scârnăvia, că ei de hainele cele țesute de Dumnezeu și de cununile cele nevaste, i-oare, care a gătit Domnul celorce-l iubesc pre el, se împărtășesc. Și în chip noi pre acești săraci nebuni a fi îi socotim, așa și noi cari ne înșelăm în această lume și ne îngăduim slavă mincinoasă, suntem văd i-i de jale și de lacrimi în ochii celorce gustă acele bunătăți.

Auzind acestea împăratul, ca cum i-s'ar fi uluit mințile, zise:

morți i-au stârpit și nevointă mare au pus, ca năcicum între voi mărturisire de cunoștința lui Dumnezeu să nu se auză, iară într'alte limbi lăudate sunt acestea și slăvite.

Zise Ioasaf către dânsul:

— Dară tată-meu nimic din acestea să nu se fi învățat?

Iară bătrânul zise:

— Cu adevărat nimic nu s'a învățat, căci astupându-și simțirile de a sa bunăvoie, nu va să primească binele.

Ioasaf zise:

— Mult aş vrea să se învețe și el acestea.

Bătrânul răspunse:

— Celece nu sunt cu puțință oamenilor, sunt cu puțință lui Dumnezeu. Iară de vei mântui tu pre tată-tău, vei fi născător celui ce te-a născut. Că am auzit de un împărat ce și-a fost tocmit împărăția lui foarte bine și eră blând cu toți oamenii, iară numai într'un lucru greșiă, că nu aveă lumina cunoștinței lui Dumnezeu, ci eră stăpânit de înșelăciunea idolească. Deci, aveă un sfetnic bun și cu credință în adevăratul Dumnezeu înfrumusețat, carele eră întristat de păgânătatea împăratului și vreme cu prilej cercă a-l trage spre bine. Iară într'o noapte zise împăratul către dânsul: „Vino să mergem prin cetate, doară vom vedea ceva de folos“.

Și umblând ei prin cetate, văzură o rază de lumină lucind într'o fereastră și ducându-se acolo văzură un sălaș ca o peșteră în pământ, în care ședeă un om în sărăcia cea mai cumplită, îmbrăcat în zdrențe. Înaintea lui sta soția lui și amândoi beau vin dintr'o sticlă și cântau și se

veseliau. Iară împăratul văzând aceasta, se mira foarte, cum viețuiau așa de vesel niște oameni atât de săraci, și zise către sfetnic:

— Ce minune, o prietenel! Că mie și ție vieța noastră, carea strălucește cu atâta slavă, nu ne-a fost așa de cu tihnă, cum veselește și îndulcește săraca și ticăloasa vieță pre acești nebuni.

Iară sfetnicul, aflând vreme ca aceea cu pri-lej, zise:

— Dară cum ți se pare traiul acestor oameni, împărate?

Împăratul zise:

— Mai cu scârbă și mai aspru și mai urit decât al tuturor câți am văzut, mi se pare a fi.

Atunci sfetnicul grăi către dânsul și zise așa:

— Să știi, o împărate, că mai rea decât aceasta este socotită vieța noastră de văzătorii vieții de veci și ai bunătăților care covârșesc toată mintea. Casele cele poleite cu aur și ceste haine luminate și alte dulceți trupești mai de puțin preț sunt în ochii celorce văd frumusețile cele nespuse ale sălașelor cerești, celor nefăcute de mâini, decât toată uriciunea și scârnăvia, că ea de hainele cele țesute de Dumnezeu și de cununile cele neveste, i-oare, care a gătit Domnul celorce-l iubesc pre el, se împărtășesc. Și în chip noi pre acești săraci nebuni a fi îi socotim, așa și noi cari ne înșelăm în această lume și ne îngăduim slavă mincinoasă, suntem vadici de jale și de lacrimi în ochii celorce gustă acele bunătăți.

Auzind acestea împăratul, ca cum i-s'ar fi uluit mințile, zise:

— Dară cine sunt aceia cari au dobândit viață mai bună decât noi?

Zise sfetnicul:

— Toți câți au iubit mai mult cele veșnice decât cele vremelnice.

Deci, întrebând împăratul iarăși, ce sunt cele veșnice, zise sfetnicul:

— Veșnice sunt împărăția cea nesfârșită și viața cea fără de moarte, și bogăția carea niciodată nu se schimbă în sărăcie, și bucuria și veselia care nu sunt atinse de grijă și pacea cea necurmată și neturburată de vrajbă și price. Cei cari acestea le vor primi, fericiți vor fi și viață fără de grijă și fără de osteneală în veci vor viețui, îndulcindu-se de toate dulcele și frumusețile împărăției lui Christos, cu carele vor împărăți fără sfârșit.

Împăratul zise:

— Dară cine este vrednic a se împărtăși de acestea?

Sfetnicul răspunse:

— Toți ceice se țin de calea ce duce acolo, că intrarea este neoprită, numai de o vrea cineva.

Împăratul zise:

— Dară ce este calea ce duce acolo?

Sfetnicul răspunse:

— Este a cunoaște pre unul adevăratul Dumnezeu și pre Iisus Christos, Fiul său cel unul născut și pre sfântul și de viață făcătorul său Duh.

Deci, împăratul, cu înțelepciune împărătească, zise către dânsul:

— Dară pentru ce te-ai oprit până acum a-mi spune acestea, că mie nu mi se par a fi de

lepădat și de nebăgat în seamă, ci adevărate. Iară de este price de dânsule, se cade să cercăm până vom afla ce este adevărat.

Zis-a sfetnicul:

— Nu doară că am fost coprins de lene, sau am pregetat, de nu ți-am spus acestea, ci m'am temut să nu-ți fac supărare, iară cu totul sunt adevărate și fără nicio price. Deci, de vei porunci robului tău a-ți aduce aminte de acestea, eu voi slujî poruncii tale.

Zis-a împăratul:

— Nu numai în toate zilele, ci în tot ceasul neîncetat să-mi înnoești aducerea aminte de acestea foarte fierbinte și cu anevoință.

După acestea Varlaam zise:

— Am auzit cum să fi trăit acel împărat după aceea în bună creștinătate și fără turburare în viața aceasta și de fericirea ce va să fie să se fi învrednicit. Așijderea și tătână-tu, de-i va aduce cineva aminte de acestea cu prilej, va pricepe, poate, și va cunoaște de câte răutăți este coprins și așa ferindu-se de ele, va alege binele. Că acum orb este, de nu vede lumina cea adevărată și petrece în întunecul păgânătății.

Iară Ioasaf zise către dânsul:

— Celece sunt pentru tată-meu, Domnul Dumnezeu să le îndrepteze, că el, cum ziseși, toate le poate, iară eu, pentru cuvintele tale cele adevărate, deșertăciunea cestor de aici lucruri cunoscând, socotii să mă lepăd de tot de ele și cealaltă vreme a vieții mele cu tine împreună să o petrec, ea nu cumva pentru ceste trecătoare să cad din dulceața celor ne-trecătoare.

Varlaam îi răspunse:

„De vei face aceasta, te vei potrivi unui tânăr foarte înțelept, de carele am auzit să fi fost din părinți foarte bogați și slăviți, căruia tatăl său îi logodise o fată mare, de bun neam și bogată și foarte frumoasă. Deci, vorbind tatăl fiului său de nuntă, acesta lepădă însurătoarea ca un lucru fără cale și fugi. Mergând el însă pe o cale, găzdui la casa unui unchiaș sărac, vrând să se odihnească de zăduful zilei. Iară fata unchiașului lucră dinaintea ușii din mâini, iară din gură binecuvântă pe Dumnezeu. Auzind voinicul acela cântarea fetii, zise:

— O fecioară, ce este această nevointă a ta? Cum tu săracă fiind, mulțumești Dumnezeului tău de niște daruri pe care nu le ai?

Iară ea răspunse către dânsul:

— Dar nu știi că de multe ori o buruiană mică de mari boale izbăvește pre om? Așa și eu, mulțumind lui Dumnezeu de puțin, se face tocmire de cele mari și multe. Deci, săracă fiind, mulțumesc și binecuvintez pre Stăpânul, știind că cele ce a dat adesea poate da și mai mari. Iară săracă sunt de cele din afară și de cele ce nu trebuiesc, ci mai mult păgubesc, căci de cele ce sunt bune și de folos, de multe și foarte mari m'am învrednicit. Că m'am născut duple chipul lui Dumnezeu și m'am învrednicit priceperii lui și fui mai împodobită decât toate dobitoacele, cu cuvântul, adevă cu graiul și din moarte m'am izbăvit prin mila Dumnezeului nostru și părtașă tainelor lui a mă face m'am învrednicit și ușile raiului mi s'au deschis și intrarea îmi este slobodă, numai de voiu vrea. Drept aceea, de nu

voiu aduce această puțină cântare Celuice cu atâtea m'a hărăzit, ce răspuns aş aveà?

Iară tânărul, mirându-se de înțelepciunea ei, chemă pre tată-său și-i zise:

— Dă-mi pre fica ta de soție, că foarte îndrăgii mintea și creștinătatea ei.

Iară unchiașul zise:

— Nu ți se cade a o lua, că este fată de om sărac, iară tu fecior de părinți bogați ești.

Zis-a tânărul:

— Ba eu cu adevărat o voi lua, numai tu de nu te vei împotrivi până în sfârșit. Că mie mi-a fost logodită o fată de părinți bogați, iară eu n'am voit-o, ci am fugit. Iară pre fica ta o îndrăgii pentru credința ei către Dumnezeu și pentru mintea ei cea chibzuită.

Iară unchiașul zise:

— Nu-mi este cu puțință a ți-o da, că tu în casa tăiană-tău vrei s'o duci și de sânul meu s'o deslipești, și numai pre ea o am, că una născută este.

Zis-a tânărul:

— Cu voi voi să fiu și traiul vostru voi să duc deapururi.

Și așa desbrăcându-se de hainele cele luminate ce aveà, cerù dela unchiaș, de se îmbracă ca el. Iară unchiașul, ispitindu-l mult și în multe chipuri cercând gândul lui, pricepù că nu coprins de pohta nebuniei îi ceruse fata, ci pentru dragostea creștinătății vroise a petrece în sărăcie. Deci, îl luă de mână și-l băgă în camera lui și-i arată multă bogăție ce eră acolo și galbeni fără de număr și zise către dânsul:

— Fătul meu, toate acestea le dau ție, de vremece pohtiși a fi moștean avuției mele.

Deci, luând acea moștenire, tânărul întrecu și covârși cu slava lui pre toți slăviții și pre toți bogații pământului.

12. Zis-a Ioasaf către Varlaam:

— Celece ai spus pentru mine mi se par a fi zise. Deci, ce este ispita aceasta cu care încerci a ști mintea mea?

Răspuns-a bătrânul:

— Eu am ispitit și am cunoscut mintea ta cea pricepută și dreptatea sufletului tău. De aceea plec genuchele mele înaintea Dumnezeului celui slăvit în Troiță, făcătorului tuturor celor văzute și nevăzute, celui veșnic și întru tot puternic și bun și milostiv, ca să lumineze ochii inimii tale și să-ți dea duhul înțelepciunii și al înțelegerii descoperirii lui, ca să știi ce este nădejdea chemării lui și bogăția slavei lui întru sfinți și mărirea puterii lui în noi cari credem, ca împreună cetățean cu sfinții și primit al său să fii.

Iară Ioasaf foarte se umili în inima sa și zise:

— Acestea toate și eu pohtesc a le ști. Rogu-te dară, spune-mi ce este bogăția slavei lui și mărirea puterii lui?

Zis-a Varlaam:

— Lui Dumnezeu mă rog să te învețe acestea și să toarne în sufletul tău înțelegerea unor lucruri ca acestea, pentrucă la oameni nici într'un chip nu este cu puțință a arăta slava și puterea lui, măcar de s'ar adună toate limbile oamenilor ce au fost odinioară, că a zis sfântul Ioan E-

vanghelistul: „Pre Dumnezeu nimeni niciodată oară nu l-a văzut. Cel unul născut fiu, care este în sânul Tatălui, acela a spus“. Iară slava și mărirea celui nevăzut, cine dintre pământenii ar putea-o ajunge, dacă n'ar descoperi-o el însuși? Și a descoperit-o apostolilor și proorocilor, iară noi din mărturisirea lor și din lucrurile firii, cât putem încăpuî, o pricepem. Că grăește Scriptura: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și tăria vestește facerea mâinilor lui“, și „Cele nevăzute ale lui Dumnezeu dela facerea lumii din făpturi înțelegându-se se văd și veșnica lui putere și dumnezeire“. Că, dacă vede cineva o casă frumoasă, sau un vas bine tocmnit, după ele cunoaște pre ziditorul sau pre meșterul, așa și eu, fiind zidit din celece nu eră și adus la fire, deși nu pot vedea pre ziditorul și făcătorul meu, dară din cea bine rânduită și minunată a mea tocmire, am ajuns la cunoașterea înțelepciunii lui, nu întocmai cum este ea, ci cum am putut înțelege. Pentrucă nu m'am făcut eu însumi, ci acela m'a zidit cum a vrut, și bântuit și stricat fiind prin păcat, m'a înnoit, prin harul său, cu mai bună înnoire.

Și din celece sunt împrejur mă îndreptez către înțelegerea lucrului celui mare al ziditorului, căci din cea bine rânduită tocmire și pază a toată făptura pricep că toate sunt supuse schimbării și mărturisesc cu glasuri negrăite cum că Dumnezeu cel neschimbat și nezidit le-a făcut și le ține și le păzește și ferește pururea. Altfel, cum s'ar fi apropiat și ar fi făcut lumea aceste stihii neasemănătoare și protivnice și cum ar trăi la un loc și nu s'ar desface, de nu le-ar fi

îngreunat puterea Celui atotputernic? Și cum ar putea fi ceva, de n'ar fi vrut el? Sau ce n'ar fi chemat de el, cum ar putea sta, că corabia fără cârmaciul lesne se îneacă și casa fără de tocmitor se dărâmă, dară lumea, un lucru așa de mare și de frumos și de minunat, cum ar sta de atâta seamă de ani fără o minunată și înțeleaptă purtare de grijă? Că iată cerurile de câți ani sunt și nu s'au mai înnegrit, tăria pământului nu s'a slăbit, izvoarele n'au conținut curgând totdeauna, marea nu s'a umplut, a'ergarea soarelui și a lunii nu se schimbă și tocmeala zilei și a nopții e aceeași. Din toate acestea se arată nouă mărirea și puterea cea nespusă a lui Dumnezeu, carea este mărturisită de prooroci și de apostoli și nimeni nu poate s'o înțeleagă după vrednicie. Drept aceea și mirându-se de nenumărata bogăție a înțelepciunii lui, apostolul strigă cu mare glas: „O adâncul înțelepciunii și al înțelegerii lui Dumnezeu! Cât sunt de necercate judecățile lui și de neurmăte căile lui!

Iară Ioan zise către dânsul:

— O prea înțelepte, pare-mi-se că de ai fi chibzuit vreme multă foarte, ca să dai răspuns întrebărilor noastre, n'ai fi putut grăi mai bine și mai frumos decât cum grăiși. Că mă învățași că Dumnezeu este făcător și ținător a toate și că slava mării lui este neajunsă de cugetele omenești și că alt nimeni n'o poate spune decât acei cărora le va descoperi el însuși. Ci spune-mi, prea fericite, de câți ani ești? Și unde locuiești? Și cine împărtășește cu tine această înțelepciune? Că sufletul meu se leagă tare de

înțelepciunea ta și nici într'un chip nu voi să mă despart de tine în toată vremea vieții mele.

Răspuns-a bătrânul:

— Vârsta îmi este de 45 de ani, iară locuința o am în pustiile Senaridului și sunt împreună cu mine mulți nevoitori cari se ostenesc și se învață către calea călătoriei spre Cel de sus.

Zis-a Ioasaf:

— Cum grăești una ca aceasta? Că pari a fi mai mare de 70 de ani? Pentruce oare te faci numai de 45 de ani? Aci mi se pare că nu grăești adevărat.

Iară Varlaam zise către dânsul:

— De întrebi de anii dela nașterea mea, a dreptate, că sunt mai mare de 70 de ani, dară eu anii ce au fost cheltuiți în deșert nu-i socotesc în numărul vieții. Că, atât cât am trăit fiind cu trupul rob păcatului, omul meu cel dinlăuntru eră mort și anii celor morți niciodată nu se socotesc între anii viilor. Iară de când s'a răstignit lumea mie și eu lumii și m'am desbrăcat de omul cel vechiu, care se strică cu pohtele cele înșelătoare, de atunci trăește în mine Christos. Pre aceștia îi socotesc eu cu dreptate ani de viață, care 45 sunt.

Zis-a Ioasaf către dânsul:

— De vremece traiul trupesc nu-l socotești în anii vieții, atunci nici moartea care ajunge pre toți oamenii nu se cade a o numi moarte.

Răspuns-a bătrânul:

— Cu adevărat, eu de această moarte trecătoare nu mă tem și nici nu-i zic moarte. Că de mă va sosi în calea poruncilor lui Christos, nu moarte îmi este, ci mai vârtos trecere din moarte

către viața cea mai bună și mai desăvârșită, carea este ascunsă în Christos. Pentru care lucru a zis apostolul: „Știm că de se va strică casa noastră, a acestei locuințe, avem dela Dumnezeu casă de veac în cer, nefăcută de mâini“. De aceea suspinăm și gemem, pohtind a ne îmbracă sus în sălașul nostru din cer. Pentru aceea eu nu mă tem de această moarte trecătoare. Și poți cunoaște aceasta, că eu poruncile cele groaznice ale tătână-tău nebăgându-le în seamă, venii la tine fără de frică. Că de ar ajunge aceasta la știința lui, ca un puternic ce este, m'ar pune la mii de morți. Dară eu mă gândesc la porunca Domnului ce zice: „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iară sufletul nu-l pot ucide, ci mai vârtos temeți-vă de cei ce poate pierde și sufletul și trupul în Gheena.

Zis-a Ioasaf:

— Nevoințele pe care le cere înțelepciunea voastră trec peste firea pământenilor, celor ce s'au lipit de această viață. Fericiti sunteți voi cari aveți vrere așa bărbătească. Ci spune-mi, rogu-te: Tu și cei ce sunt în pustie cu tine, de unde și ce fel de bucate aveți? Așijderea și îmbrăcămintea, de unde o aveți și în ce chip este?

Răspuns-a Varlaam:

— Hrana ne este din mugurii copacilor și din ierbele ce hrănește pustia, adăpate de roua cerului, pentru care nimeni nu face cu noi războiu. Iară de aduce cineva pâine spre blagoslovenie, aceea o privim ca cum ar fi trimisă de a lui Dumnezeu purtare de grijă. Iară îmbrăcămintea noastră este dulamă de păr și piei de oae și de capră. Și acelea le purtăm și vara și

iarna, că dacă ne îmbrăcăm, nu ni se cade a ne mai desbrăcă pânăce nu se rup de tot. Și așa îndurând zăduful și frigul, așteptăm să ne îmbrăcăm în hainele neputrede ce vor să fie.

Iară Ioasaf zise:

— Dară haina cu care ești îmbrăcat de unde o ai?

Varlaam răspunse:

— Luat-o-am dela un frate credincios, ca să pot pătrunde la tine și să arunc în inima ta sămânța propoveduirii cei dumnezești și să te scap din robia stăpânitorului acestei lumi. Și iată acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, mi-am împlinit slujba precât mi-a fost puterea și mi se cade să mă duc de unde am venit și să mă îmbrac iară într'al meu.

Iară Ioasaf rugă pre bătrân să-i arate hainele portului călugăresc. Atunci Varlaam se desbrăcă de hainele cu care eră îmbrăcat pre deasupra și-i arătă hainele sale aspre și rupte și pielea neagră și arsura soarelui și lipită pre oase, ca cum ar întinde cineva o piele pre deasupra unor trestii. Și se miră Ioasaf de traiu cu durere și vârtos ca acela și lăcrămând, zise către bătrân:

— De vremece ai venit să mă slobozești din robia diavolului, pune sfârșit facerii tale de bine, de-mi scoate sufletul din temniță și ia-mă cu tine, ca să primesc pecetea mântuitorului botez și să fiu tovarăș vieții tale cei mai presus de fire.

Iară Varlaam zise către dânsul:

— Un bogat oarecarele aveă un puiu de căprioară. Deci, dacă crescù el, doriă pustia, căci trăgeă spre traiul firii lui. Și așa ieșind el odată, află o cireadă de căprioare pascănd și pășteă și

el aproape de dânsle lângă sat, iară seara se întorcea la curte. Altădată, amestecându-se cu căprioarele sălbatece, se duse mai departe să pască, iar slugile, încălecând pre cai, alergară după dânsle și prinseră puiul și-l aduseră acasă și nu-l mai lăsară să iasă, iară pre cele sălbatece le răniră și le uciseră. Așa mă tem că se va întâmpla și soților mei, de vei merge după mine, și tatăl tău va lua osânda de veci. Ci așa este voia Domnului către tine, ca să primești acum pecetea sfântului botez și să stai aici pre loc, ținându-te de toată credința și de împlinirea poruncilor. Și de va vrea Dumnezeu, vei veni mai târziu să petreci împreună cu noi cealaltă vreme a vieții tale, iară de nu, vom fi împreună și nedespărțiți în viața ce va să fie.

Iară Ioasaf, lăcrămând, zise:

— Dacă place Domnului așa, facă-se voia lui. De acum dară mă săvârșește cu sfântul botez și ia dela mine bani și haine și hrană pentru tine și soții tăi și întorcându-te în pustie, rugați-vă pentru mine, ca să nu cad din nădejdea mea.

Iară Varlaam zise:

— A lua pecetea lui Christos, nici într'un chip nu este opreală, ci gătește-te, iară de bani și de haine și de hrană eu și soții mei n'avem lipsă, că cel mai sărac dintre noi mai bogat este decât tine, că are comoară de mult preț în cer și s'a îmbrăcat în Christos ca în haina spăseniei și hrană le este postul, iară aurul și îmbrăcămintea și bucatele ce vrei să dai lor, împarte-le săracilor și-ți vei agonisi comoară nefurată.

13. Asemenea învățături și cuvinte de mân-

tuire grăind Varlaam către feciorul împăratului, îl gătiă spre dumnezeescul botez cu post și cu rugăciune în multe zile. Deci în ziua, când vrea să-l boteze, îl învătă mărturisirea credinței care s'a așezat la soborul din Nikeia și i-o lămurî cu multe pilde și-l îndemnă ca nici într'un chip să nu se lepede, sau să se îndepărteze de ea, și după aceea îl boteză în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt, într'un heleșteiaș ce era în grădină. Și venî preste dânsul darul Duhului Sfânt și intrând în camera lui de odihnă, isprăvi acolo jertfa cea fără de sânge și-i dăte curatele lui Christos taine. Și se bucură cu duhul, dând slavă lui Dumnezeu.

Iară după-ce-l boteză și-l împărtăși, îl învătă iarăși cu deamănuntul cum trebuie să se păzească cu totul nespurcat și nevinovat și să se înstreineze de toată pohta și deșertăciunea și să sporească în credință și în gândurile și faptele cele bune, urmând dreptatea, blândețea, pacea, răbdarea și dragostea. Și i-a spus lui despre rugăciune, cum și în ce fel trebuie să se facă și care este puterea ei și că prin ea se dobândește darul Domnului nostru Iisus Christos și dragostea lui Dumnezeu Tatălui și împărtășirea Duhului Sfânt.

Acestea săvârșind bătrânul, se duse la gazdă, iară slugile tânărului și dascălii lui, văzând deasa venire a bătrânului în palat, se mirau și unul carele era mai mare preste ceilalți și fusese pus de împăratul preste curtea fiului său, pentru credința și mintea lui bună, cu numele Zardan, zise către feciorul împăratului:

— Dloamne, știi câtă frică și groază a tătână-tău este asupra mea și câtă credință am la dânsul

și că mi-a poruncit să slujesc ție. Deci, acum văzând pre acest om strein vorbind cu tine adeseaori, mă tem ca nu cumva să fie de legea creștinească, pentru care foarte apăsă tată-tău cu vrăjmășie, și mă voiu afla vinovat judecării cei purtătoare de moarte. Ci sau spune împăratului de el, sau te părăsește de a mai vorbi cu el, iară de nu, gonește-mă dela fața ta și cere dela împăratul pre altcineva să-ți slujească.

Iară feciorul împăratului zise către dânsul:

— Zardane, mai întâi să facem aceasta: Ascunde-te după perdea și ascultă vorbele lui și după aceea îți voi spune ce să faci.

Iară sluga făcù așa cum îi zise stăpânul și tânărul zise către bătrân:

— Întărește-mi dumnezeiasca învățătură, ca să se sădească mai adânc în inima mea.

Deci Varlaam îi grăi multe de Dumnezeu și de creștinătate, și cum se cade a iubi pre Dumnezeu și a păzi poruncile lui și de păcat și de grija ce Dumnezeu poartă pentru mântuirea noastră și de întruparea Domnului și de bună-tățile de care ne-am învrednicit prin moartea și învierea sa și de judecata de apoi și de deșertăciunea acestei lumi și de multe altele, cum știă el a grăi ca unul ce aveà pre buze Sfânta Scriptură.

Și după ce plecă Varlaam, zise feciorul împăratului către Zardan:

— Auziși ce grăește acest semănător de cuvinte, ispitindu-mă a mă lepădă de dulcele vieții și a sluji la Dumnezeu strein?

Iară Zardan zise:

— O împărate! vrei să ispitești pre robul tău,

că știu eu bine că au intrat adânc în inima ta cuvintele acestui om, că de n'ar fi așa, n'ai vorbi cu dânsul atât de des. Ci el pre legea creștinească o mărturisește, dară eu ce voi răspunde împăratului, tătână-tău, că am slobozit pre acest om să intre la tine?

Zis-a feciorul împăratului către dânsul:

— Socotit-am că plată mai vrednică pentru binele tău către mine nu putea să fie alta, fără numai să auzi pre bătrânul și să înțelegi din cuvântul lui cine este Ziditorul tău și așa să lași întunerecul și să alergi către lumină. Dară cum văd m'a mințit nădejdea mea. Iară împăratului să nu spui nimic de acestea până la vremea ce se va cădeă a-i spune.

Iară a doua zi, viind Varlaam, vorbiă de ducere. Iară Ioasaf, neputând răbdă a se despărți de dânsul, se întristă și vărsă lacrimi amare, dară temându-se să nu dea Zardan de știre împăratului, grăi către el:

— Tatăl meu cel suflesc și învățător ales și focmitor a tot binele meu, de vremece vrei să te duci la locul repaosului duhovnicesc, de acum nu mai cutez să te opresc. Ci mergi în paza lui Dumnezeu, iară pre nemernicul de mine pururea mă pomenește întru rugăciunile tale. Și voi să-i dea bani și haine și bucate pentru sine, dară bătrânul nu primî, iară tânărul îl rugă să primească măcar o haină în schimbul vestmântului călugăresc de păr, pre care să i-l lase lui. Iară Varlaam se învoi la aceasta numai după ce primî o haină veche și ruptă și fără de preț.

Și vorbiră încă multe cuvinte duhovnicești, Varlaam mângâind și întărind pre feciorul îm-

păratului, iară când fu să plece, ridicându-și mâinile spre cer, zise: „Dumnezeule, Tatăl Domnului nostru Iisus Christos, carele toate ai făcut și pre om nu l-ai lăsat să umble în calea rătăcirii lui, ci l-ai întors și l-ai răscumpărat prin scumpul sânge al Fiului tău, pre tine dară strig și pre unul născutul tău Fiu și pre Sfântul Duh, caută spre această oae cuvântătoare a ta, adusă de mine nevrednicul întru jertfă ție și-i luminează sufletul cu puterea și cu darul tău. Întărește această vie pre carea a sădit-o dreapta ta și dă să facă roada dreptății. Ajută-i să facă voia ta și darul tău nu-l luă dela dânsa, învrednicind-o să fie moștean bunătăților celor veșnice, că binecuvântat ești și prea slăvit în veci. Amin“.

Acestea zicând, se întoarse de-l sărută și ieși din palat, mulțumind lui Dumnezeu că a îndreptat calea lui spre bine.

14. Iară Ioasaf, după purcederea lui Varlaam, se dete spre rugă îndelungată și cu o sârdie, și spre ajun și trăia în curăția sufletului și a trupului. Iară Zardan, dacă văzù trăiul acesta, se umplù de scârbă și-și răni sufletul de griji și merse de spuse împăratului toate câte se petrecuseră și cum înduplecase Varlaam pre fecioru-său către credința creștinilor.

Când auzi împăratul acestea, se umplù de mânie și numai cât nu înțepenì și înlemnì ca un mort și într'acel ceas chemă pre vizirul său Varahia, carele eră mai dintâi la sfaturile cele de taină și om vestit întru meșteșugul cetirii de stele, și-i spuse lui toate cu deamăruntul. Iară Varahia zise:

— O împărate, nu fii turburat și întristat, că nu este lucru fără nădejde a întoarce iarăși pre Domnul, fiul tău, dela învățătura celui înșelător.

Aceste cuvinte aduseră mângâiere în inima împăratului. Și adaose Varahia:

— Împărate, mai întâi aceasta să facem: Să grăbim a prinde pre Varlaam, pre carele îl vom face ori cu cuvinte plecate, ori cu multe feluri de munci, să mărturisească minciunile și înșelăciunile ce a grăit, de a amăgit pre fiul tău, Domnul meu, a nu se ținea de învățăturile părinților. Iară de nu-l vom prinde, știu pre un bătrân pustnic, cu numele Nahor, carele seamănă cu Varlaam, de nu-l poți deosebi. Acesta este de legea noastră și mi-a fost mie dascăl. Deci, mă voi duce la el și-i voi spune, ca să zică, cum că el este Varlaam și că a fost prins de slujitorii tăi și va sta la price cu popii noștri, apărând el rătăcirea creștinilor, și se va lăsa să fie biruit de ai noștri. Așa vom întoarce inima feciorului tău întru scârbă asupra lui Varlaam și se va părăsi de înșelăciunea lui și se va închina iarăși dumnezeilor noștri.

Iară împăratul se veselî de aceste cuvinte și grăbi să prinză pre Varlaam, întărind toate ieșirile cu streji și cu pază și gonind el însuș pre cal pre o cale ce o știă mai bine decât toți. Însă, după șase zile, trudindu-se în zadar, descălecă la o curte împărătească ce eră la sat, așteptând acolo pre Varahia, pre carele-l trimesese cu ostași mulți călări până la pustia Senaritului. Dară pre Varlaam nu află, și ni-
meni nu-i spusese despre el cuvânt unde s'ar

găsi, ceea ce umplu de turbare inima lui Varahia și-l făcu de se porni împotriva pustnicilor, pre cari-i ocări și-i înfricoșă în zadar. Și pre unii din ei îi ferecă și-i duse la împăratul, că doară lui îi vor spune de Varlaam. Și se mâniă pre ei și împăratul și porunci să-i pună la munci grele. Atunci muncitorii fără de milă le traseră limbile din gură cu cleștele și le retezară, și ochii cu undițe de fier îi scoaseră și mâinile și picioarele întinzându-le, le tăiară. Iară fericiții aceia, ca cum ar fi fost chemați la bucate, așa de grab se apropiau către munci, îndemnându-se unul pre altul, până-și dederă sufletul Domnului.

Deci sfârșindu-se aceștia creștinește, zise împăratul către Varahia, să aducă la îndeplinire al doilea sfat și să cheme iute pre Nahor.

Iară Varahia se duse singur, noaptea târziu, la Nahor, în pustie, unde se zăboviă el cu meșteșugul vrăjitoriei. Și dacă îi spuse toate câte a sfătuit, veni a doua zi dis de dimineață la împăratul și-i ceru iară călărași, făcându-se a ieși spre căutarea lui Varlaam.

Deci, ieșind el în pustie, văzu pre un om, pre carele îl prinse și-l întrebă: Cine ești și de ce lege ești și cum îți este numele? Iară el răspunse că este creștin și că-l chiamă Varlaam.

Iară Varahia se făcu că se umple de bucurie și-l duse la împăratul. Și zise împăratul întru auzul celorce stau înaintea lui:

— Tu ești Varlaam, lucrătorul cel drăcesc?

Iară el răspunse:

— Lucrător al lui Dumnezeu sunt, iară nu drăcesc. Ci nu mă grăi de rău, nici mă huli.

că ești dator a-mi mulțumi cu mult har, că am învățat pre fiul tău creștinătate și l-am mântuit de toată înșelăciunea și l-am adus către Dumnezeu cel adevărat și către facerea bună-tăților.

Iară împăratul făcându-se că se mânie, zise:

— Cade-se fără de întrebare să te dau morții. Ci iată rabd vederea ta pentru milostivirea ce este în mine, pânăce vom cercă lucrurile tale. Deci, de te vei plecă mie, învrednici-te-vei de mila mea, iară de nu, rău vei pieri.

Așa zicând, îl dete pre mâna Varahiei, să-l păzească, iară el merse la curtea lui.

Și merse vestea preste tot locul, că a prins pre Varlaam, care veste, dacă o auzi feciorul împăratului, rău îl duru în suflet și plânse cu jale și rugă cu osârdie pre Dumnezeu să vie într'ajutor bătrânului. Și prea bunul Dumnezeu, carele cunoaște pre ceice se tem de dânsul, descoperi tânărului în vis tot adevărul și puse într'insul tărie către nevoința creștinătății.

Deci, după două zile veni împăratul la curtea fiului său și când îi ieși acesta întru întâmpinare, nu-l sărută, cum îi eră obiceiul, ci se arătă mânios și mâhnit și zise către fecior:

— Ce veste a intrat în urechile mele, fătul meu, de-mi glodește sufletul cu întristăciune. Că nu cred să se fi umplut vreodată cuiva dintre oameni inima de atâta bucurie cum s'a umplut mie la nașterea ta și iară socotesc să nu fi fost cineva așa de scârbit de fiul său, cum ai făcut tu mie acum, de ți-ai bătut joc de căruntețele mele și ai luat lumina din ochii mei și ai tăiat tăria vinelor mele. Că te făcuși spre bucurie

vrăjmașilor mei, cu mintea ta cea neînvățată și cu chibzuiala ta cea copilărească, urmând cuvintelor înșelătoare și lăsând cinstea dumnezeilor noștri și slujind la Dumnezeu strein. Dară, pentru ce făcuși aceasta, o fătul meu, pre carele nădăjduiam a-te avea toiag și întărire bătrănelor mele și a-te lăsa vrednic moștean împărăției mele? Ci te arătași mie ca un vrăjmaș și pismaș. Se cădeă ție să urmezi mai vârtos poruncile mele, decât să asculți cuvintele nebunești ale acelui bătrân înșelător și mincinos, carele ți-a pus vieața cea amară în locul celei dulci. Și cum nu te temuși de mânia marilor dumnezei, pre cari nebăgându-i în seamă și ocărându-i, te-ai alipit Celui răstignit, căruia slujesc cei cu nădejdi deșarte, cari povestesc basme de altă vieață și bârfesc de scularea trupurilor celor moarte și alte multe minciuni spre amăgirea celor fără de minte. Ci, acum, prea iubitul meu fiu, întoarce-te și tămâiază milostivilor dumnezei, rugând cu jertfă și cu prinoase, ca să-ți dea iertare greșalelor, că sunt puternici a face bine și a munci.

Acestea și multe altele ca acestea grăi împăratul, hulind credința creștinească și mărink pre cea idolească, iară tânărul, umplându-se de râvnă, zise:

— Doamne, de ce am primit nu mă lepăd. Că am fugit de întunerec și am ajuns la lumină și am părăsit înșelăciunea și m'am apropiat de adevăr și m'am lepădat de draci și m'am făgăduit lui Christos, Fiul lui Dumnezeu, carele a venit pre pământ și a luat trup din Sfânta Fecioara Maria, ca să ne scoată pre noi din robia păcatului și să ne deschidă ușa cerului și să

ne dea bunătăți mai mari decât graiul și decât auzul. Că acela este închinat cu Tatăl și cu Duhul Sfânt și este ziditorul tuturor celor văzute și nevăzute și ține toate și le păzește și tuturor celorce sunt le poartă de grijă și este dulceață și vieață și lumină tuturor.

Deci, a lăsa pre un Dumnezeu puternic ca acesta și a sluji dracilor celor necurați și a da cinste idolilor celor muți și surzi, aceasta, o tată, mare nechibzuială ar fi. Căci când a auzit cineva dela ei graiu, sau au dat răspuns măcar cât de puțin celorce se roagă lor, sau când s'au mișcat ei din loc, sau au arătat simțire omenească? Mă bucur dară că m'am slobozit din robia lor și m'am întors dela întunecare la lumină. Dară mă și întristez, că tu, Domnul și tatăl meu, nu te făcuși părtaș la niște bunătăți ca acestea. Însă am rugat pre Dumnezeu neîncetat să te tragă către dânsul și am nădejde tare că ruga mea nu va fi în zadar.

Acestea auzind împăratul, fu coprins de mânie și scrâșnind din dinți, zise:

— De toate aceste răutăți ce-mi faci acum nimeni altul nu este vinovat fără numai eu însumi, că ți-am făcut ceea ce nimeni n'a făcut feciorilor săi, răsfățându-te preste măsură, pentru care turbezi asupra capului meu. Că cu dreptate au grăit cetitorii de stele la nașterea ta, cum că vei fi rău și foarte hiclean, semeț și neplecat părinților. Ci de vei lepădă sfatul meu, fi-ți-voiu vrăjmaș și lucruri de acestea îți voiu face, care nici vrăjmașilor săi nu le face nimeni.

Iară el îndată zise:

— O împărate, pentrue te-ai ațâțat spre mă-

nie? Au căci m'am învrednicit eu de bunătați ca acestea, tu te 'scârbești? Dară ce tată s'a arătat vreodată pismaș pe norocul fiului său, sau un tată ca acela nu se va chema vrăjmaș? Deci, și eu de acum nu te voi mai chema tată, ci voi fugi de tine ca de un șarpe, dacă voi vedea că pismuești mântuirea mea și vei să mă împingi în periciune cu mână silnică. Să știi însă, că de mă vei nevoi și munci, cum ai zis, nimic nu vei dobândi. Că mai ușor ți-ar fi a merge pre urma vulturului și a zbură prin văzduh, decât a întoarce credința mea întru Christos. Ci înțelege, o împărate și tatăl meu, și-ți scutură de pre ochii minții tot beteșugul și negura și caută de vezi lumina Dumnezeului meu, carea luminează pre toți, ca să fii și tu odată luminat cu acea prea dulce lumină.

Atunci fu coprins împăratul de mirare și de mânie. De mirare pentru mintea cea înțeleaptă a coconului și pentru nebiruitele lui cuvinte, și de mânie, căci nesocotiă sfatul său și pre dumnezeii lui huliă. Și sculându-se mânios șiducându-se, zise:

— Mai bine ar fi fost de nu te-ai fi născut, dacă a fost să fii așa hulitor dumnezeilor și desbrăcat de dragostea părintească.

15. Iară dupăce a plecat împăratul, fecioru-său a intrat în cămara sa și s'a rugat cu fierbințeală lui Dumnezeu, ca să-i ajute lui să nu slăbească în credință și rugându-se de el, i-s'a umplut inima de mângâere dumnezească și a căpătat multă îndrăzneală.

Iară Varahia dede sfat împăratului ca mai

bine să ia pre fecioru-său cu vorbe dulci și plăcute, ca doară așa mai ușor îl va trage pre el spre dâșii.

Deci, a doua zi de dimineață veni împăratul către fiul său și-l coprinse în brațe și-l sărută și-i zise cu blândețe:

— Prea iubitul meu fiu, cinstește căruntețele tătână-tău și ascultă rugăciunile mele, de vino să jertfești dumnezeilor, că așa vei avea blagoslovenia lor și lungime de zile și cinste, iară mie toată viața îmi vei fi drag și tuturor oamenilor cinstit și laudat. Că și în cuvintele cele de învățătură laudat lucru este a ascultă pre părinte și mai vârtos pre acela carele învață spre dragostea și cinstirea dumnezeilor.

Iară de ți se pare că de bună voie m'am ferit de calea cea bună și am umblat pre cea rea și am voit mai mult moartea decât viața, să știi că ești rătăcit de tot dela chibzuiala cea dreaptă. Că nu vezi câte pătimesc eu la oștire împotriva vrăjmașilor sau zăbovindu-mă într'alte lucruri ce sunt spre binele oamenilor țării? Că umblu flămând și însetat și pre jos. Iară bogăția întru nimic o socotesc, căci cu necruțătoare mână dând, se deșartă de tot vistieriile, zidind case dumnezeilor și înfrumusețându-le cu toate podobele. Deci dară, fătul meu, atâtea răbdând eu, socotești că de aș ști că legea galileenilor este mai bună decât a noastră, n'aș primi-o, ca să mă spășesc? Iară din neștiința să nu socotești că o fac, căci câte nopți am petrecut în nedormire, când mi se puneă înainte vreo întrebare, măcar de nu eră de prea mare treabă, la care aveam să dau răspuns. Deci, dacă lucrurile mici

și trecătoare nu le-am avut întru nebăgare de seamă, ci le-am socotit toate cu nevointă și le-am chibzuit pre amăruntul, ca să fie spre folosul lor, încât mi se pare că în toată lumea, câtă este sub soare, nimeni altul nu este ca mine vestit în înțelegerea celor ascunse și acoperite lucruri, cum aș fi putut avea în negrijă și întru nebăgare de seamă cele dumnezești? Cum nu m'aș zăbovi cu toată nevointa și cu toată puterea și cu tot sufletul și cu toată mintea, ca să aflu cele adevărate? Și am și cercetat cu de-a-dinsul și am petrecut în aceste lucruri multe nopți și pre mulți filosofi am chemat la sfat și am vorbit cu mulți de ceice se chiamă creștini și am aflat că altă credință și altă lege nu este mai bună ca aceasta întru carea umblăm noi, slujind marilor dumnezei, săturându-ne de dulceața și veselia acestei vieți, pre carea începătorii galileenilor nebunește o lepădară, în nădejdea altei vieți nevăzute și neadevărate.

Prea iubitul meu fiu, pleacă-te dar tatălui tău, carele a aflat binele cu cercare adevărată și dreaptă, că lucru bun este a asculta de tată și a se plecă lui întru toate, iară a mâniă pre tată lucru de piericiune și de blestem este și ceice au făcut așa, rău au pătimit și au pierit. Ci tu fă cele bune ce plac celuiice te-a născut și vei nemeri toate bunătățile și vei fi moștean blagosloveniei și împărăției mele.

Iară cel cu mare înțelepciune și cu adevărat de bun rod tânăr, auzind cuvintele cele cu măestrie ale tătână-său și cum meșteșugește a plecă pre dumnezeescul lui suflet și a-l în

piedică de către cununa ce-i era pusă înainte, zise:

— A se plecă părintelui și a ascultă poruncile lui și a-i sluji cu dragoste, Celace este tuturor stăpân ne învață, sădind intru noi această dragoste a firii. Iară când aduce dragostea de părinte, nevoie de pieire sufletului și-l depărtează dela Celace l-a făcut, acea dragoste ne este poruncit de tot să o tăcem și nici într'un chip să nu ascultăm de ceice ne despart de Dumnezeu, ci să fugim de ei, măcar de ne-ar fi tată. Că zice Domnul: „Celace iubește pre tată-său, sau pre mamă-sa mai vârtos decât pre mine, nu este vrednic de mine“.

Drept aceea nu mai face trudă nici mie nici ție, ci ascultă și să slujim amândoi Dumnezeului celui adevărat, că idoli pre cari tu acum cinstești, lucruri de mâini omenești sunt, lipsiți de suflare și muți și nimic altceva nu tocnesc celorce-i cinstesc fără numai pieire și muncă de veci. Iară de nu vei face aceasta, fă ce-ți este voia cu mine, că sunt rob lui Christos și, precum am zis, nici cu momeli nici cu munci nu mă voi lepăda de dragostea lui.

Iară pentru ceeace ziseși, cumcă nici de bună voie faci rău, nici din neștiință greșești binele, ci cu multă trudă și cercare să fi cunoscut adevărul, te întreb: să fie oare cu adevărat bine a sluji idolilor și a te tăvăli în toate pohtele și desmierdările trupesti? Ci mai vârtos să știi, că atâta faci de rău cât nu pociu să povestesc, că te-a coprins negura necunoștinței și ești ca cum ai umblă pipăind prin întunec, nevăzând nimic, măcar cât de puțină rază de lumină.

Iată eu știu adevărul și-ți dau sfat să știi și tu că ceea ce ai sfătuit nu este așa: Că pre ceice-i cinstești tu, nu sunt dumnezei, ci idoli spurcați, nici viața căreia îi zici dulce și plină de frumusețe și bucurie, nu este așa, ci numai puțină vreme îndulcește, iară apoi mai amară decât fierea este și amăgitoare. Iară nemincinoase și neschimbate, fără sfârșit și nesupuse putrezirii sunt numai bunătățile cele făgăduite de Stăpânul meu, pre care tu le-ai numit nădejdi ale vieții cei nevăzute. Și mărirea slavei și a frumuseților și a bucuriei cei nespuse a acelei vieți nu este cuvânt care să le poată arăta. Că iată toți murim, cum tu însuși vezi, dară nu rămânem în mormânt, ci vom să ne sculăm, când va veni Domnul Christos într-o slava sa, ca să judece viii și morții. Că va bucină unul din mairii îngerilor, în trâmbița lui Dumnezeu, iară pământul crăpând, va da afară trupurile oamenilor și vor sta toți într-o clipeală de ochi înaintea judecării Celui fără de moarte și-și vor da seama de tot ce au făcut. Atunci dreptii se vor împărtăși de slavă, pre carea în ce chip ți-ai spune-o? Că de voi asemăna-o cu lumina soarelui, mai luminoasă este și mai frumoasă. De voi potrive-o fulgerului, mai strălucitoare este. Ci nimic nu voi putea zice să se potrivească cu acea lumină, că „ceea ce ochiul n'a văzut și urechea n'a auzit și la inima omului nu s'a suit, aceea a gătit Domnul celor ce-l iubesc pre dânsul“. Iară ceice s'au lepădat de Dumnezeul cel adevărat și n'au cinstit pre Ziditorul a toate, ci au slujit idolilor celor muți și surzi și au iubit dulcelele cestii vieți deșarte, vor sta goli și ruși-

nați de toate păcatele câte au făcut cu cuvântul, sau cu fapta, sau cu gândul și vor fi osândiți în matca focului și în întunerecul cel dinafară, în plânsete și în scrâșnirea dinților. Aceasta va fi soarta lor.

Crezi dară că aș fi eu atâta de nechibzuit și atâta fără de minte, ca să nu voesc a răbdă mii de morți de acestea trecătoare numai să mă izbăvesc de moartea cea de veci și să moștenesc viața cea fericită și nepieritoare și să fiu luminat de lumina fericitei și de viață făcătoarei Treimi? Să nu fie!

16. Auzind împăratul aceste graiuri și văzând că nu poate plecă pre cocon nici cu măestria cuvintelor, nici cu îngrozirea morții, se miră de înțelepciunea cuvintelor lui și-l vădiă gândul că adevărat grăește, dară eră rob it de năravul ce se întărise într'însul cu pohte rele, de care eră ținut ca cu niște zăbale și ca cu un frâu, de nu putea să caute către lumina adevărului. Drept aceea, se gândi să pună în lucrare sfatul ce-i dedese Varahia, și zise către cocon:

— Cade-ți-se, fătul meu, să te supui poruncilor mele, dară, de vremece ești așa de vârtos și neplecat, să nu ne mai pricim în deșert, ci să dăm loc adevărinței. Deci, voi strânge sobor mare și voi chema pre ai noștri pre toți și pre galileeni și se vor prici înțelepții marilor dumnezei cu înșelătorul Varlaam. Și de veți birui voi cu Varlaam al vostru, veți lua dela Dumnezeuul vostru cele pentru care vă nevoiți, iară de vă vom birui noi, atunci vă veți supune poruncilor mele.

Iară tânărul, știind, din arătarea lui Dumnezeu în vis, sfatul cel înșelător al împăratului, zise:

— Cum ai rânduit, așa să fie.

Atunci a trimis împăratul cărți pretutindea și pristavi strigând prin toate cetățile și satele, ca să se adune toți creștinii, fără teamă că vor păți ceva, la întrebarea ce va fi între mai marele și învățătorul lor Varlaam și între dascălii și popii idolești și înțelepții haldești și indienești și cu vrăjitorii și descântătorii și fermecătorii. Și se strânse mulțime multă de apărători ai spurcăciunii idolești, iară într'ajutorul creștinilor eră numai Nahor, care și zicea a fi Varlaam.

Deci, dacă se adunară toți, șeză împăratul pre jeli înalt și zise ritorilor și înțelepților lui:

+ Iată este înaintea voastră nevoie mare să faceți din două lucruri unul: Sau să întăriți legea noastră, biruind pre înșelătorul Varlaam, și să luați dela noi slavă mare și cununi de biruință, sau să fiți omoriți cu rușine și pomenirea voastră să piară de pre pământ și trupurile voastre să fie date gadinilor și feciorii voștri să fie făcuți robi nerescumpărați, de vă va birui pre voi Varlaam.

Către acestea zise și fiu-său:

— „Drept ai judecat, o împărate“, și întorcându-se către Nahor, carele se făcea a fi Varlaam grăi: „Știi, Varlaame, în ce slavă și desmierdăciune m'ai aflat, iară tu m'ai făcut de m'am deslipit de legea și de dumnezeii părinților mei și să slujesc altui Dumnezeu necunoscut și de pohte și de plăceri să mă părăsesc și cu multe nevointe să-mi chinuesc trupul și pre

tatăl și Domnul meu să măniu. Deci, acum să te socotești că stai în cumpănă, că de vei birui în războiul ce-ți stă înaintea, vei fi slăvit cum n'a fost nimeni mai înainte și arătător adevărului te vei chema și eu voi trăi în învățăturile tale și voi sluji lui Christos până la ieșirea sufletului meu. Iară de vei fi biruit și înșelător te vei adevăra, eu însumi voi izbândi ocara mea, că mă voi pune cu picioarele pe pieptul tău și-ți voi smulge limba din gură și inima din piept și le voi da câinilor să le mănânce, dimpreună cu stârvul tău, ca să se învețe cu tine toți să nu mai înșele feciorii împărătești.

Iară Nahor, dacă auzi aceste cuvinte, foarte se scârbi, văzând că a căzut în groapa carea însuși o săpase și s'a prins în cursa pre carea însuși o întinsese. Căci cugetă întru sine: „De voi birui pre ritorii păgânești, mă va ucide împăratul, pentru că nu m'am ținut de tocmeala făcută cu Varahia, iară de mă voi lăsa biruit, mă va ucide feciorul împăratului, pentru că dându-mă drept Varlaam, va zice că l-am amăgit cu învățături mincinoase. Deci, ce voi face?”. Și gândind el, socoti că mai bine îi va fi lui, să se lipească de feciorul împăratului și să întărească lucrurile lui. Iară gândul acesta nu fu dela el, ci al rânduiei dumnezeiești, ca să se vădească amăgirea slujirii idolești.

Deci, începându-se pricirea, grăi către Nahor, unul dintre ritori, carele era mai învățat decât toți:

— Tu ești Varlaam, carele ocărăști fără de rușine pre dumnezeii noștri și pre feciorul cel

drag al împăratului a se închină Celui răstignit ai amăgit?

Iară Nahor răspunse:

— Așa este. Eu sunt Varlaam, carele premincinoșii voștri dumnezei ocărăsc, pre cum ziseși, iară pre feciorul împăratului nu l-am învăluit cu amăgiri, ci l-am izbăvit de amăgire și l-am apropiat de Dumnezeu cel adevărat.

Zis-a ritorul:

— Bărbații cei mari și înțelepți chiamă pre acești dumnezei prea înalți și nemuritori și toți împărații pământului se închină lor și-i cinstesc. Dară tu cum îți ridici glasul împotriva și îndrăznești a-i huli? Și ce arătare ai, să nu fie aceștia dumnezei, ci Cel răstignit?

Iară Nahor făcù semn cu mâna norodului să tacă și începù a grăi așa:

— Eu, împărate, cu a lui Dumnezeu purtare de grijă am venit în lume și văzând cerul și pământul, marea și soarele și luna și stelele, m'am mirat de frumusețea lor. Și văzând că lumea și toate câte sunt într'însa se clătesc, cunoscui să fie Dumnezeu celace ține și clătește. Căci celce clătește este mai tare decât ce se clătește și celce ține mai tare decât ce este ținut. Ci eu zic că Dumnezeu este celce a tocmi toate și le ține. Acela este fără de început și fără de moarte și mai presus de patimi și nimic nu-i trebuiește: nici jertfe, nici altare, nici nimic din câte sunt văzute.

Acestea grăind eu pentru Dumnezeu cât pociu încăpui să grăesc de dânsul, ian să venim la neamul omenesc, ca să vedem cine ține adevărul și cine înșelăciunea? Că arătat este, o împărate,

că în această lume trei neamuri sunt: *jidovii*, pre cari-i chemați voi închinători de Dumnezeu și *creștinii* și *limbile*, care cinstesc dumnezei mulți și acestea se împart în trei: *haldei*, *elini* și *eghipteni*.

Deci să vedem cari din aceștia țin adevărul și cari se înșală.

Haldeii, necunoscând pre Dumnezeu, rățaciră după fapte și începură a cinsti mai vârtos pre făptură decât pre celce o a făcut. Acestora le făcură chipuri și le puseră nume: Chipul cerului, chipul pământului, al mării, al soarelui, al lunii și al altor fapte. Și le închid în casă, de li se închină și, chemându-i dumnezei, îi păzesc cu băgare de seamă să nu cumva să-i fure furii. Și nu pricepură că celce păzește este mai mare decât ce este păzit. Că dacă nu sunt dumnezeii lor puternici de a-se păzi pre ei înșiși, dară altora cum vor ajuta?

Deci, cu mare înșelăciune s'au înșelat haldeii, cinstind idoli morți. Și mă mir, cum nu cunoscură înțelepții lor că acelea fapte trecătoare sunt, iară nu dumnezei! Și dacă nu sunt dumnezei faptele, dară idoli, adică chipurile făcute în cinstea lor, cum să poată fi dumnezei?

Ci să venim la fapte, ca să arătăm de dânsele cum că nu sunt dumnezei, ci lucruri schimbătoare, făcute din ceea ce n'a fost, cu porunca Celuice este neschimbat și nevăzut, carele toate vede și schimbă cum îi e voia.

Ceice grăesc că cerul e Dumnezeu, iată se înșală, că-l vedem că se schimbă, că stelele apun și răsar și fac călătorie după vremi, aducând vara și iarna, cum le este poruncit dela

Dumnezeu, și este din multe tocmit, pentru care lucru se zice că are frumusețe. Iară tocmirea și frumusețea sunt lucruri ale vreunui meșter. Deci, ce este tocmit sau alcătuit sau împodobit are început și sfârșit. Drept aceea este aievea că cerul nu este Dumnezeu, ci făptura lui Dumnezeu.

Iară ceice le par că pământul este Dumnezeu, se amăgesc, că iată-l vedem că este necinstit de oameni și săpat și muncit și călcat cu picioarele nu numai de oameni, ci și de vite, și se spurcă de sângele celor uciși și de trupurile ce se îngroapă în el. Deci, așa fiind, nu este nici pământul Dumnezeu, ci lucru al lui Dumnezeu pentru trebuința oamenilor.

Așijderea și focul și apa se spurcă și se strică de oameni și se folosesc de ele la nevoile lor și nu este cu putință a fi dumnezei, ci făpturi ale lui Dumnezeu sunt.

Tot așa se înșală și ceice socotesc vântul și soarele și luna a fi Dumnezei, că vântul fu făcut de Dumnezeu spre mânărea corăbiilor și spre vânturarea grăunțelor de tot felul și alte trebi, că suflă și înceată după porunca lui Dumnezeu. Iară soarele răsare și apune și încălzește sadurile pentru trebuința oamenilor și are împărțeală cu alte stele, că este mai mic decât cerul și nimic n'are sub biruința sa. Iară luna este mai mică decât soarele și luminează mai puțin și crește și scade, pentru care lucru nu-mi pare a fi Dumnezeu.

Iară ceice socotesc pre om a fi Dumnezeu sunt smintiți, că vedem pre om crescând și îmbătrânind fără voia lui și având trebuință de mâncare și de băutură și de îmbrăcăminte și su-

pus mâniei și pismeii și vicleniei și stăpânit de pohte și coprins de dor și suferind de zăduf și de frig și de moartea ce este asupra-i. Deci, nu se cuvine a socoti pre om Dumnezeu, ci făptura lui Dumnezeu.

Așa este rățăcirea și înșelăciunea haldeilor.

Să venim acum și către elini și să vedem ce înțeleg ei prin Dumnezeu.

Elinii, chemându-se că sunt înțelepți, nebuniră mai rău decât haldeii, că se închină la mulți dumnezei, unii parte bărbătească, alții muerească, de cari zic să fie supuși pohtelor celor rele și uciderilor și tuturor răutăților, dintru care au luat început de se întâmplă oamenilor de au războaie și junghieri și robie amară.

Ci să petrecem cu cuvântul pre dumnezeii lor, câte unul pre rând, ca să vedem răutatea și rușinea lor cea multă:

Cronos mănca pre feciorii săi pre cari i-a fost făcut cu o muiere ce o chemă Rea.

Zevs s'a războit cu tatăl său și biruindu-l, l-a legat și l-a aruncat într'o prăpastie. Ajungând mai apoi să împărățească preste dumnezei, băsnesc despre el să se fi schimbat în vite și în păsări, ca să înșele pre muerile oamenilor, cu care a făcut mulți feciori.

[Dară, cu cale este să fie Dumnezeu ucigător de părinți și curvar?

De un oarecarele Hefaistos grăesc să fi fost schiop și să fi cunoscut meșteșugul fierăriei și să fi lucrat cu ciocanul pentru a-și agonisi hrana, care lucru nu se cuvine lui Dumnezeu a fi schiop și a-i trebui ajutor dela oameni.

Aduc apoi pre Hermes și zic să fie Dumnezeu,

acel om plin de pohte și fur și lacom și vrăjitor și măscăriciu, care lucru iarăși nu se cuvine lui Dumnezeu.

Aduc și pe Asclepios să fie Dumnezeu, carele a fost doftor și spițer, meșter în amestecarea ierbilor și în facerea de plasturi, de-și agonisiă hrana, că eră om sărac. Iară apoi zic să-l fi ars trăsnet slobozit dela Zevs. Deci, de vremece fu Aselepios Dumnezeu și arse, cum va putea ajuta altora?

Socot și pre Ares să fie Dumnezeu, carele eră ostaș și mânios și iubitor de dobitoace și mai preurmă curvind cu Afrodita, a fost legat dimpreună cu ea. Deci, un pohtitor și gâlcevitor și curvar ca acela, cum ar putea să fie Dumnezeu?

Aduc și pre Dionis sau Bacus să fie Dumnezeu, carele făcea chefuri noaptea și eră dascăl beției și răpiă muerile vecinilor și turbă și fugiă, iară apoi fu junghiat de Titanie. Deci, celce fu junghiat și nu-și putu ajuta și eră turbat și bețiv și fugar, cum ar putea să fie Dumnezeu?

Iarăș pre Apolon sau Apolin socotesc ei a fi Dumnezeu, carele fiind om pismaș și zavistnic și hartăgos, ținea întotdeauna mâna pre tolba cu săgeți, gata să ucidă pre cineva, sau cântă cu lăuta și făcea vrăji oamenilor pentru plată. Deci, unul ca acela poate să fie Dumnezeu?

Și pre o soră a aceluia, pre Artemida sau Diana, zic să fie Dumnezeoaie, carea a fost vânătoare, având arc și tolba și alergă cu câinii prin munți să prinză cerbi și porci sălbateci.

Pre Afrodita sau Venera încă grăesc să fie Dumnezeoaie, pre o curvă ca aceea ce s'au fost tinând cu Ares și cu Aghis și cu Adon, de care

Adon, dacă a murit, ea a plâns cu amar și l-a căutat și până la iad s'a coborât, ca să-l rescumpere. Oare se poate nebulie mai mare ca aceasta, de a face adică pre o curvă Dumnezeuae?

Acăstea toate și multe altele, care nici nu se cade a le grăi, povestesc elinii despre dumnezeii lor, dela care luând oamenii începătură și izvod făceau toate fărădelegile, spurcând pământul și apa și aerul cu faptele lor cele rele.

Iară *eghiptenii* mai răi au fost și mai nechibzuiți, și decât toate limbile mai rău s'au înșelat, că nu le fură destul idolii haldeilor și ai elinilor, ci încă și pre vitele cele necuvântătoare, din apă și de pre ȋscat și pomii și legumele a fi dumnezei le-au socotit. Că unii din ei credeau în berbeci, alții în țapi, alții în viței și în porci și în corbi și în șorlițe și în ulii și în vulturi, alții în crocodil, în pisică, în câine și în lup, iară alții în ciapă și în usturoiu și în mărăcini și într'alte făpturi, și văzând pre dumnezeii lor mâncați de oameni și arși și putrezind, nu înțelegeau, becisnicii, că nu sunt dumnezei.

Iată dară, o împărate, că toate aceste închinăciuni ale dumnezeilor celor mulți, lucruri ale periciunii sunt și că nu se cade a chema dumnezei pre ceice se văd, ci pre acela se cade a cinsti, carele însuș este nevăzut și vede toate.

Să venim acum și la *jidovi*, să vedem, ce înțeleg ei de Dumnezeu?

Aceștia fiind nepoții lui Avraam și ai lui Isac și ai lui Iacov, erau venetici în Eghipet, și de acolo îi scoase Dumnezeu cu mână tare și cu braț înalt, cu al lui dătător de lege, Moisi, și

arăță lor putere în multe minuni și semne. Ci ei arătându-se neînțelegători și nemulțumitori, slujiră de multe ori la dumnezei păgânești și uciseră pre proorocii și pre dreptii cari erau trimiși la dânșii. După aceea, când plăcù Fiului lui Dumnezeu de veni pre pământ, ei bătându-și joc de dânsul, l-au dat lui Pilat râmleanul și-l judecară să-l răstignească, nefiindu-le rușine de minunile câte făcuse într'înșii. Ci și azi cinstesc ei pre atotțiitorul Dumnezeu, dară nu cum a învățat Domnul Christos, Fiul lui Dumnezeu, deopotrivă fiind ca păgânii, măcar de le pare că sunt mai aproape de adevărintă.

Iară *creștinii* dela Iisus Christos își trag numele, iară acesta este mărturisit a fi Fiul lui Dumnezeu cel de sus, carele s'a pogorit din cer pentru mântuirea neamului omenesc și a luat trup din fecioară și s'a arătat oamenilor, ca să-i slobozească din înșelăciunea dumnezeilor celor mulți. Și dacă a sfârșit socotința sa cea minunată, gustat-a de a sa bună voe moarte cu răstignire, iară după trei zile a înviat și s'a suit la cer. Ci, după aceea cei doisprezece ucenici ai lui, au ieșit în toate părțile lumii și au mărturisit mărirea lui. Drept aceea, și până acum, ceice slujesc dreptății din propoveduirea lor, se chiamă creștini și aceștia sunt cari au aflat adevărintă mai bine decât toate limbile ce sunt pre pământ. Că cunosc pre Dumnezeu celce a făcut toate și pre unul născut Fiul său și pre Duhul Sfânt, și pre altul nu cinstesc afară de acela. Și au poruncile lui Christos scrise întru inimile lor și le păzesc, așteptând învierea morților și vieța veacului ce va să fie. De aceea ei curvii

nu fac, preacurvii nu lucrează, lucruri streine nu pohtesc, pre tată și pre mamă cinstesc și pre vecinii lor iubesc, ce nu pohtesc a fi lor, altuia nu fac, vrăjmașilor se silesc a face bine, sunt blânzi și milostivi și fug de toată strâmbătatea și necurăția, pre strein îl găzduesc și sunt gata a-și pune sufletele pentru Christos.

Aceasta este calea cea adevărată, carea duce pre ceice umblă pre ea în împărăția cea de veci, carea este făgăduită de Christos întru viața ce vă să fie. Și să înțelegi, o împărate, că nu grăesc eu acestea dela mine, ci caută în scripturile creștinești și vei afla precum grăesc.

Până aici este cuvântul meu, o împărate. Drept aceea să se părasească neînțeleptii tăi ritori și filosofi a mai grăi spre Dumnezeu cuvinte desarte. Că de folos este vouă a cinsti pre Dumnezeu, făcătorul a toate și a băgă în seamă cuvintele lui, ca să scăpați de osândă și de muncă și să vă arătați moșteni vieții de veci.

Acestea dacă le grăi Nahor, se aprinse împăratul de mânie, iară ritorii și popii lui ștau fără de glas, neputând răspunde nimic împotrivă. Iară feciorul împăratului se bucură cu duhul și cu fața luminată slăviă pre Dumnezeu celce dă tărie celorce se nădăjduesc într'însul.

Iară împăratul, măcar că se mâniase cumplit pre Nahor, dară nimic nu putea a-i face rău pentru legătura cu care se legase mai nainte în fața tuturor. Deci, grăind el multe împotrivă, aducea aminte lui Nahor, să se plece celor grăite de ritori, iară acela încă mai mult se întăria și se îmbărbătă și deslegă toate întrebările lor și le vadea înșelăciunea.

Și lungindu-se întrebarea tocmai până seara, porunci împăratul să se spargă șoborul, ca a doua zi iarăși să înceapă. Iară feciorul împăratului zise:

— Poruncit-ai, Doamne, să fie judecată dreaptă, adu dară dreptatea până la sfârșit și din două fă una: sau poruncește dascălului meu să fie într'această noapte cu mine, ca să ne învățăm amândoi dimpreună celece vom să grăim mâine și pre ai tăi ia-i cu tine, să vă sfătuiți, cum vă este voia, sau lasă pre ai tăi la mine și ia pre dascălul meu la tine, că de vor fi toți la tine, al meu va trăi în scârbă și în frică, iar ai tăi în bucurie și în repaos, ceeace socotesc că n'ar fi drept.

Deci, fiind biruit împăratul de acel cuvânt înțelept, luă pre înțelepții și pre preoții săi cu sine, iară pre Nahor îl lăsa la fiul său, tot mai nădăjduindu-se că va păzi celece se făgăduise. Se întoarse dară feciorul împăratului la palatul său ca un biruitor ce are pre protivnicul său prizonier și chemând pre Nahor deosebi, îi zise în taină:

— Să nu socotești că lucrurile tale sunt ascunse, că știu eu prea bine că nu ești tu Varlaam, ci cititorul de stele Nahor. Ci mă mir cum ai socotit a ascunde fățarnicie ca aceasta și v'ai silit a mă coprinde cu orbie în amiazăzi: să primesc eu pre lup în loc de oae. Ci iată că gândul și sfatul vostru eră fără de minte și neînțelept, iară lucrul ce ai lucrat este plin de toată înțelepciunea. Drept aceea, bucură-te, Nahore, și te veselește, că mult har ai aflat astăzi dela Dumnezeu, vădind înșelăciunea dumnezei-

lor celor mincinoși și întărind adevărul învățăturilor creștinești. Și eu pentru două lucruri am silit a te lua la mine: una, ca nu cumva, apucându-te împăratul singur, să te muncească, căci n'ai grăit pre voia inimii lui; alta, pentru ca să-ți plătesc binele ce ai făcut astăzi. Iară plata aceasta este să te îndemn a merge pre calea cea dreaptă, pre care știind-o și cu voe ai părăsit-o. Că nu vei putea trăi în veac, ci muritor fiind, te vei duce de aici în curând și va fi vai de tine, dacă te vei duce acolo purtând sarcina cea grea a păcatelor. Și acolo nu o vei putea lepădă, dacă nu o vei lepădă aici, unde este lesne a o lepădă.

Iară Nahor, umilindu-se de acele cuvinte, zise:

— Bine ziseși, o împărate, că știu pre Dumnezeu cel adevărat și nemincinos, prin carele fură toate și știu judecata care va să fie, că aceasta am auzit-o din multe cărți, ci năravul cel rău a orbit ochii inimii mele și întunerec adânc a coprins gândul meu, iară acum, după cuvântul tău, lepădând acoperământul întunerecului, voi alerga către lumina feții Domnului, că doară va ierta, păcatele mele ce am greșit din tinerețe până într'această vârstă ce sunt și care sunt la număr ca nisipul mării.

Acestea cum le auzi feciorul împăratului, îndată se sculă și începă a-l încuraja și a-i vorbi încă și mai tare de Christos, carele cu mulțimea desăvârșitei lui iubiri de oameni a deschis poarta cerului tuturor câți se întorc către dânsul cu căință, și plătește plată deopotrivă celorce vin în vie în ceasul cel dintâi și la al treilea și la al

șaselea și la al nouălea și la al unsprezecelea, cum zice la Evanghelie.

Acestea și altele grăind dumnezeescul tânăr celuice îmbătrânise în răutăți, ca cu niște ierburi de leac i-a dăruit sănătate curată și-i primi făgăduiala că el voește a căuta de acum mântuirea și a nu mai vedeà fața împăratului.

Auzind acestea feciorul împăratului, se bucură foarte și luă pre Nahor în brațe și-l sărută și se rugă lui Dumnezeu pentru el, după care-l lăsă de se duse din palat.

Iară Nahor, ieșind de acolo cu suflet umilit, alergă în pustie ca un cerb și, ajungând la peștera unui călugăr îmbrăcat cu cinstea preoției, căzù la picioarele lui vărsând lacrimi și începù a se învăța din acel ceas precum este obiceiul, iară nu după multe zile primi sfântul botez.

Iară a doua zi, auzind împăratul de ducerea lui Nahor, se părăsi de nădejdea ce aveà în el și pre unii din înțelepții lui cari atât de tare fuseseră biruiți cu rea ocară îi batjocorì, iară pre alții cu vine de bou îi bătù și le mânjì fețele cu funingine și-i gonì dela fața sa. Și de atunci nu mai cinstià pre popi, nici jertfe nu mai aduceà idolilor, având cugetul împărțit: că de o parte hulià neputința dumnezeilor lui, iară de altă parte se temeà de vieța cea vârtoasă a Evangheliei, că nu puteà să se smulgă lesne din obiceiurile cele rele și de pohte.

Iară feciorul lui petreceà la curtea sa în tăcere și săvârșirea tuturor virtuților creștinești, cum învățase dela Varlaam.

17. Intr'acea vreme erà praznicul mincinoșilor

dumnezei, de slujiau toți oamenii și veniă și împăratul și aducea daruri și jertfe.

Deci, popii se temură să nu cumva să nu vie împăratul la capiștea idolească și să fie ei lipsiți de darurile ce le dăruia el și de alte prinoase. Se sculară dară și se duseră la o peșteră înlăuntrul pustiei, unde locuia un vrăjitor, cu numele Tevda, pre carele și împăratul îl cinstia mai mult decât pre toți și-i zicea prieten și dascăl. Pre acesta-l chemară într'ajutor și-i spuseră de nesuferirea împăratului către idoli și ce lucruri făcuse feciorul împăratului și de câte grăise Nahor la sobor.

Deci, luă Tevda în mână un toiag de salcie înfășurat cu o piele de oaie și plecă cu slugile sale. Iară când auzi împăratul că vine, se sculă din jeț și-i ieși întru întâmpinare și-l sărută și dede poruncă de-i aduseră scaun să șază aproape de dânsul.

Deci, zise Tevda către împăratul:

— În veci să trăiești, împărate, acoperit de mila marilor dumnezei. Auzit-am cum te-ai nevoit cu mare nevoință împotriva galileenilor și te-ai încununat cu cununi luminate de biruință. Drept aceea am venit să săvârșim praznic de mulțumire, junghiind tineri și fete nemuritorilor dumnezei și o sută de boi și alte vite multe.

Iară împăratul îi răspunse:

— N'am biruit, bătrânule, ci noi am fost biruiți. Că ceice erau cu noi fură protivnici noștri și aflând oastea noastră slabă, de tot o surpară. Ci tu, de ai vre o putere, ca să ajuți legii noastre, spune-mi.

Iară Tevda răspunsuri ca acestea dede împăratului:

— De pricea și de cuvintele cele deșarte ale galileenilor, să nu te sperii, o împărate, că nu vor răbdă măcar să vie înaintea feții mele, necum să se întrebe cu mine. Ci, ca să ne fie lesne și mai îndămână spre această nevointă și ca să ni se îndrepteze toate lucrurile spre bine, înfrumusețează acest praznic mare și te îmbracă cu mila marilor dumnezei ca cu o platoșă tare.

Și făcù împăratul precum zise vrăjitorul și aduse idolilor jertfe multe, cât urlă orașul de mulțimea zbieretului dobitoacelor și văzduhul se spurcase de aburul jertfelor.

Iară după aceea zise către Tevda:

— Iată acum, cum ai poruncit am făcut, împlinește-ți dar făgăduința și pre fiul meu, carele s'a lepădat de dumnezeii noștri, izbăvește-l de înșelăciunea creștinilor, că eu nici un leac n'am putut afla acestei răutăți. Că de am vorbit cu dânsul cu blândețe și cu smerenie, n'a luat în seamă cuvintele mele, iară de am grăit cu groază, mai vârtos se împotriviă. Deci, de acum toată nădejdea mea în tine o pun.

Iară Tevda zise:

— Află-se mie meșteșug căruia nimeni nu-i va sta împotrivă, ci curând se va muia gândul cel vârtos al fiului tău mai mult decât niște ceară ce ar fi apropiată de o vâpae de foc. Și acest meșteșug este, o împărate, ca pre toți câți slujesc înaintea feciorului tău să-i alungi dela dânsul și să alegi niște mueri frumoase și împodobite, să fie în toată vremea cu dânsul să-i

slujească. Iară eu voiu trimite la dânsul pre un duh, carele este mie rânduit spre acel lucru și voiu atâta focul dulceții cei trupești și cât se va culcă numai odată cu una din acele mueri, de nu vor fi după aceea toate pre voia ta, atuncea să nu fiu eu de nici o treabă și ție urit și vrednic de mari munci, iară nu de cinste. Că nimic alt nu poate îndulci cugetele bărbaților ca fața muerească. Ascultă și o poveste, carea va întări cuvântul meu:

— Eră un împărat oarecare neavând feciori și foarte întristat eră în cugetul său de aceasta. Dară dobândind el fecior, i-se umplu inima de bucurie. Iară doftorii ziseră: „Acest cocon, de va vedeà soarele, sau focul, până la zece ani, va orbi, că tocmeala ochilor lui așa arată“. Iară împăratul, dacă auzi aceasta, porunci să cio-plească o stâncă și să facă casă, ca o peșteră, și să închizi acolo pre cocon cu doicile lui. Și se făcu așa. Iară dacă se împliniră zece ani, scoaseră din acea cășcioară pre coconul, carele nimic din ale ceștii lumi nu văzuse. Și puse împăratul să aducă de toate înaintea lui și pre rând să-i arate: bărbați, mueri, aur, argint, mărgăritar, pietre scumpe, haine luminate, carâte împodobite, cai împărătești, călăreți, cirezi de boi, turme de oi, mai pre scurt, toate câte sunt. Și întrebă coconul de toate, cum se chiamă, iară slugile împăratului îi spuneau numele tuturor. Și când întrebă de numele muerilor, zise cu glumă unul din spătarii împărătești: „Acestea sunt dracii cari înșală pre oameni“. Iară coconul se îndulci de pohta lor mai mult decât de toate câte văzuse. Și dacă-l duseră la împăratul și-l

întrebă ce-i este mai drag din toate câte a văzut, răspunse: „Alt nimic nu mi-a plăcut fără numai dracii ceia ce înșală pre oameni“. Iară împăratul se miră de cuvântul coconului și socoti ce lucru mare este dragostea muerilor.

Deci, și tu să nu gândești că vei putea pleca într'alt chip pre fiul tău.

Împăratul primi cuvântul cu bucurie și duse feciorului său fete alese și foarte frumoase și împodobite, ale căror haine luciau ca aurul, și cu alte ferecături și scule erau împodobite. Acelea aveau să-i slujească, iară pre slugile care-i slujiau pre toate le scoase din curte afară.

Iară acel suflet curat, simțind năvălirea hicleanului și văzând că vine asupra-i războiul cugetelor rele, puse altă pohtă împotriva pohtei cele rele, că-și aducea aminte de frumusețea și de slava cea nepovestită a lui Christos, mirele prea curatelor suflete, și de cămara și de nunta dela carea vor fi lepădați și legați de mâini și de picioare și aruncați în întunerecul cel din afară, ceice și-au spurcat haina de nuntă. Pentru aceasta cu lacrimi fierbinți se rugă și chemă pre Dumnezeu într'ajutor nopți întregi.

Și eră printre acele fete una mai frumoasă decât toate, fică de craiu robită și dusă lui Avenir ca mare dar. Pre aceasta o alese hicleanul, ca să amăgească pre înțeleptul tânăr. Că zicea fata către el, că ea se va face creștină, dacă el se va culcă numai odată cu ea. Iară el de mântuirea ei foarte grijindu-se, sta în cumpănă ce trebuie să facă. Dară rugându-se multe ceasuri, aromi puțințel și se văzu pre sine unde fu dus

de niște înfricoșați prin niște locuri pre care niciodată nu le văzuse. Mai întâi eră un câmp mare cu flori mirositoare și pomi de tot felul și frunzele lor sunau clătînându-se de un vânt ușor și lăsau miros plăcut. Și printre pomi erau scaune de aur, împodobite cu pietre strălucitoare, și paturi cu așternuturi a căror frumusețe nu se poate spune. Și izvoare de apă limpede și curată veseliau privirea. De acolo fu dus într'o cetate carea lumină cu o strălucire nespusă, că aveă ziduri de aur curat cu pietre scumpe și turnuri înalte. Iară deasupra ei strălucia o lumină cu raze curate, de umpleă toate ulițele și umblă printr'însa niște tineri cu aripi, care cântau cântare cum n'a auzit auzul omenesc. Și auzi glas grăind: „Acesta este repaosul drepților, aceasta este veselia celorce au plăcut lui Dumnezeu“.

Și scoțându-l pre el de acolo acei bărbați înfricoșați, cari-l purtau, ziceau să-l ducă îndărăt, iară el, fiind de tot încântat de acea frumusețe, zicea: „Rogu-vă, nu mă lipsiți de această bucurie nespusă, ci-mi dați și mie să locuiesc într'un unghiu al acestei cetăți“. Iară ei ziseră: „Nu este cu putință a fi tu acum aici, ci cu multă sudoare vei intra, dacă te vei nevoi“.

Și ieșind de acolo, trecură un câmp mare, și-l duseră în niște locuri întunecoase, unde eră nevoie mare și jale multă și cuptoare de foc ardeau și viermi se târau și munciau pre ceice sălășluiau acolo, și puterile cele mincinoase stau împrejurul cuptoarelor și unii erau cumplit arși și se auzia glas, zicând: „Acesta este locul pă-

cătoșilor, aceasta este munca celorce s'au spurcat cu fapte urite".

Și deșteptându-se îndată și viindu-și în fire, se cutremură și lacrimi îi curgeau din ochi, că înțelegând el ce închipuia aceea vedenie ce văzuse în vis, pohtia bunătățile ce văzuse și se îngroziă de muncile ce privise, iară de toată frumusețea acelei fete și a celor dimpreună cu ea, era coprins de scârbă, cât se culcă în pat și nu avea putere a se scula.

Deci, trimise vorbă tatălui său de boala și scârba de care fu coprins, și-i zise:

— Pentruce gătiși curse picioarelor mele și mi gârboviși sufletul? Că de nu-mi ajută Dumnezeu, puțințel eră ca să mi se sălășluiască sufletul în iad. Ci acum, de vreme ce tu ți-ai astupat urechile, nevrând să auzi glasul meu, carele-ți grăesc cele bune, încai pre mine nu mă opri de a umbla pre calea cea dreaptă. Că vreau să las toate și să ajung locul unde se află Varlaam, sluga lui Christos, și cealaltă vreme a vieții mele cu dânsul acolo să o săvârșesc. Iară de-ți este voia să mă ții cu sila, de scârbă și de jale curând mă vei vedea mort și apoi nu te vei mai chema tată, nici vei mai avea fecior.

18. Iară împăratul, fiind de toate părțile în nedumerire, chemă pre Tevda și zise:

— O, prea înțelepte, toate câte ai poruncit am făcut și nici un folos nu puturăm afla. Ci, acum, de ți-a mai rămas vreun meșteșug, să-l cercăm și pre acela.

Tevda pohti să meargă să vorbească el cu

feciorul împăratului. Deci, dimineța îl luă împăratul și merse cu dânsul la cercetarea fiu-său. Și dacă șezù împăratul, începù a-l muștră pentru neascultarea și voia lui cea nemuiată.

Iară el se întări și zise, că nimic n'are mai scump și mai cinstit decât dragostea lui Christos, iară Tevda șezù între dâșii și zise:

— O, Ioasafe, dară ce rău cunoscùși dela dumnezeii cei fără de moarte, de te-ai lepădat de slujba lor și pre al tău tată și împărat mâniindu-l, te făcuși urît tuturor oamenilor? Au nu este vieța ta dela dâșii? Au nu te-au dăruit ei tătănă-tău, ascultând rugăciunea lui și izbăvind-l de legătura stârpiciunii?

Multe alte cuvinte deșarte și prici fără de folos puind înainte celace îmbătrânise în răutăți, înșiră cuvinte împotriva mărturisirii Evangheliei, vrând pre aceea să o ocărască, iară pre cele idolești să le întărească.

Iară fiul împărăției cei de sus tăcù pușintel și apoi zise:

— Ascultă tu, prăpastia cea fără fund a înșelăciunii și mai întunecatule decât întunecul, pentrue silești a huli mărturisirea cea mântuitoare, prin care cele întunecate s'au luminat și cei rătăciți au aflat calea? Spune-mi ce este mai bine: A slujì lui Dumnezeu, a tot creatorul, începătura și izvorul tuturor bunătăților, a cărui putere n'are margini, de a cărui slavă este plin cerul și pământul? Au mai bine este a slujì dracilor celor pierzători și idolilor celor muți și surzi, a căroră slavă sunt toate fărădelegile, care sunt scrise în cărțile turbării voastre?

Dară nu vă este rușine, blestemaților, a vă închină lucrurilor celor scobite de mâini ome-nești? Că scobind piatra și ciopbind lemnul, le chemați dumnezei și le jertfiți boi și viței din cireadă, cari mai de cinste sunt decât idolii că-rora se jertfesc, că pre idol l-a făcut omul, iară pre vită o a făcut Dumnezeu. Și cu cât mai în-telegătoare este acea vită necuvântătoare decât tine, cuvântătorule? Că aceea știe pre celace o hrănește, iară tu nu cunoști pre Dumnezeu de carele fuseși adus din ce nu erai și care te pă-zește. Ci, chemi Dumnezeu ceeace vedeai mai deunăzi turnându-se în foc și bătându-se cu cio-canul și cioplindu-se cu tesla, și ceeace se strică și se sfărâmă și se ruginește și este vândut cu preț mai mare, sau mai mic, după materia din care este făcut.

Rușinează-te, nebune, laudând unele ca a-cestea, că te-ai înstreinat de adevăr și te-ai în-șelat cu chipurile cele mincinoase. Ridică-te dar, becisnicule, caută în sus și cunoaște, că mai bătrân și mai mare și mai puternic și mai pri-ceput ești tu decât dumnezeii tăi, pre cari tu însuți i-ai făcut.

Pentruce dară slujești celor nesimțitori? Și de n'ar fi meșteșugul cioplitorului de piatră, sau al teslarului, sau al făurarului, tu n'ai avea Dumnezeu. Și de n'ar păzi strejarii, ai pierde pre dumnezeii tăi. Nu se cade dar a râde de voi, nebunilor și orbilor și neînțelegătorilor? Deci, acestor idoli nesimțitori și de piatră și de aur și de argint, mă înveți să mă închin și să slujesc? Inchinați-vă lor toți câți sunteți în chipul lor, iară eu Dumnezeului celui adevărat slujesc și

„lui mă voi aduce pre mine însumi jertfă. Că ceice slujesc lui, măcar de vor și pătimi ceva în această vieată, tot vor culege poama platei lor, roada cea fără de moarte întru împărăția cea fără sfârșit și în fericirea dumnezească.

Iară Tevda zise către dânsul:

— Adeverit lucru este cum că credința noastră o au legiuit înțelepți mari și mulți și minunați învățători, în bunătăți și în măestria științei vestiți. Și toți împărății și puternicii pământului o au primit ca bună și fără de greșală, iară pre cea galileenească o au mărturisit niște oameni proști și neștiuți și săraci și încă și dintr'aceia puțini. Cum dară mărturisirea acelor puțini și mojici să fie mai de cinste decât punerea de lege a celor mulți și mari și străluciți cu înțelepciunea? Și ce arătare va putea fi, cum să fi grăit aceia adevărat, iară aceștia să mință?

Iară feciorul împăratului îndată răspunse și zise:

— Rătăcești, Tevdo, și nu vrei să te lași de năravul tău și să auzi vioara cuvântului și să trăești. Că de tine a zis proorocul: „De-și va schimbă harapul negreala sa și răsul peștriciunile sale, și tu vei putea face bine“. Că iată celece tu însuși ai zis, că adică credința idolească este lăudată de mulți și minunați înțelepți, iară cea creștinească de puțini și proști, arată tăria credinței noastre cei bune și slăbiciunea învățăturilor voastre celor hiclene. Că a voastră având ajutători înțelepți și sprijinitori tari, iată că se stinge și se topește, iară a noastră, neavând niciun ajutor omenesc, strălucește

mai vârtos decât soarele și s'a întins până la marginile pământului. Că de-ar fi pusă de niscaiva ritorii și înțelepți, și de-ar avea sprijinitori împărați și puternici, tu, hicleane, ai zice, că acestea s'au făcut cu puterea omenească. Iară acum, văzând sfânta Evangheliie propoveduită de niște pescari proști și gonită de muncitori puternici, dară stăpânind marginile lumii, ce alta poți zice decât puterea lui Dumnezeu cea nebriuită este ea? Deci, ce arătare a adevărului ei vrei, o, neînțelegătorule, mai bună și mai aievia decât aceasta? Că ale noastre toate adevărate sunt, iară ale voastre basme și minciuni, și noi vom rămâne, iară voi veți pieri, că de voi a zis proorocul: „Văzui pre păgân înălțându-se foarte și suindu-se ca chedrii Libanului și trecui și nu mai eră și întrebai de locul lui și nu se află“. Că precum pierie fumul și se topește ceara de fața focului, așa veți pieri, iară de Evangheliie a zis Domnul: „Cerul și pământul vor trece, iară cuvântul meu nu va trece“.

Ci și dumnezeestii și prea înțelepții vânători a toată lumea străluciră cu semne și cu minuni neauzite și cu multe chipuri de puteri dăruiră orbilor vedere, surzilor auz, schiopilor umblare, morților vieată, că și umbra lor vindecă boalele și numele lor scotiă pre draci. Dară tu, ce ai a zice de înțelepții și de ritorii tăi, a căror înțelepciune o întoarse Dumnezeu într-o nebie? Spune-mi, ce lucru de pomenire au lăsat în lume acei ajutatori ai diavolului și ce vei zice de dânșii, fără numai dobitocie și rușine și meșteșug deșert?

Auzind acestea Tevda, rămase mut și târziu abia ce-și veni în ticăloasa simțire. Că atinse cu

vântul mântuirii inima lui cea întunecată și de multă căință fu coprins pentru faptele lui cele din trecut și fugi dela înșelăciunea idolească în spre lumina creștinătății, iară împotriva vrăjilor și a farmecelor cu atâta se ridică cu cât mai înainte eră cu dragoste. Deci, stând în mijloc, strigă către împărat/cu glas mare:

— O, împărate, cu adevărat duhul lui Dumnezeu lăcuiește în feciorul tău și de acum niciun răspuns nu mai avem, că, cu adevărat, mare este Dumnezeul creștinesc, mare este legea lor, mare taina lor!

Apoi, întorcându-se către feciorul împăratului, zise:

— Spune-mi, o luminatule la suflet, primimă-va Christos, dacă mă voiu desbărâ de faptele mele cele rele și mă voiu întoarce către dânsul?

Iară mărturisitorul adevărului zise:

— Adevărat, adevărat, te va primi și preține și pre toți câți se vor întoarce către dânsul. Și nu va primi prostește, ci cum primește untată pre feciorul său când vine dintr'o țară departe, așa întâmpină Domnul pre celce se întoarce din calea strâmbătăților, că-l ia în brațe și-l sărută și în acel ceas se duce dela el rușinea și grozăvia păcatelor și-l îmbracă în haina mântuirii și în vestmântul cel prea luminat al slavei și se veselesc puterile cerești și prăznuesc aflarea oei celei pierdute. Că însuși Domnul a zis: „Mare bucurie se face în cer pentru un păcătos ce se pocăește“ și „N'am venit să chem pre cei dreپți, ci pre cei păcătoși la pocăință“.

Acestea auzind Tevda, numai decât ieși și, ajungând la peștera lui, arse în foc toate cărțile de vrăjitorie și de fermecătorie ca pre niște începuturi a toată răutatea și comori ale tainelor drăcești. De acolo se duse la peștera aceluia bărbat sfânt la care se dusesese și Nahor și învățându-se de el și postind, s'a curățit cu dumnezeescul botez și petrecea după aceea în căință pentru păcatele ce făcuse și cu lacrimi și suspine făcea pre Dumnezeu milostiv.

19. Acestea întâmplându-se, eră împăratul foarte întristat și cu multă grijă în suflet. Deci, chemă pre boierii lui la sfat și dădură mulți multe sfaturi, iară Varahia zise:

— Împărate, un lucru se cădeă a face fiului tău, ca să se plece poruncilor tale și să slujiască dumnezeilor noștri și nu l-am făcut. Acest lucru este să împarți împărăția ta cu dânsul și așa cu binișor se va mută, poate, din nou către legea noastră, iară de nu o va face nici așa, să știi că cu sila nu-l vei întoarce, ci să-l lași să trăiască în legea creștinească, spre a nu fi tu lipsit de fecior.

Și plăcù cuvântul acesta tuturor, iară împăratul chemă la sine pre fecioru-său și-i zise:

— De vremece mă ostenii atât de mult și te aflai spre tot lucrul neclintit și nesupus cuvintelor mele, iată acum împart împărăția mea cu tine și să te faci împărat într'o parte. Acolo îți va fi în voe să mergi pre calea pre carea vei pohti fără de opreală.

Iară tânărul zise:

— Eu pohtiam să caut pre acel bătrân, carele

mi-a arătat calea mântuirii, să-mi iau ziua bună dela toate și cealaltă vreme a vieții mele împreună cu dânsul să o petrec. Dară, de vremece în lucrurile ce-mi spui tu nu zace periciune a ceea ce și înstreinare de Dumnezeu, mă voiu plecă ție, părintelui meu.

Deci, auzind împăratul cuvânt ca acesta din gura fiu-său, se umplu de veselie și împărți țara în două și puse pre fecioru-său împărat preste partea ce-și alese el și-l împodobî cu coroană și-i dade sfetnici și căpitani și porunci că oricine va vrea să se ducă cu el, să fie slobod a o face.

Iară Ioasaf cum luă puterea împărăției, puse semnul cinstitei cruci prin toate turnurile și dărâma capiştile și altarele idolești și pre idoli de pre stâlpi îi surpă. Și zidi în mijlocul cetății intru care-și aveă scaunul său împărătesc biserică mare și frumoasă în cinstea lui Christos Dumnezeu. Și adună acolo norodul, iară el sta în mijloc și se da la rugă foarte cu deadinsul și învăță și mângâia pre toți câți erau supt stăpânirea sa. Și le spunea cu cuvinte line și blânde, că nu pohtiă să fie norodului frică de dânsul pentru puterea împărăției, ci cu smerenia și blândețea să-l tragă la sine. Iară toți câți erau ascunși prin munți și prin peșteri de frica tătână-său, preoți și călugări și episcopi, ieșiră din să'așele lor și-i ajutau cu cuvântul la să'a pirea înșelăciunii idolești și la răspândirea și întărirea credinței creștinești. Și încă și averea sa toată o împărți săracilor Ioasaf, că cercetă temnițele și ocnele și pre cei închiși pentru datorii slobozia, plătindu-le

datoriile, și copiii rămași fără tată și văduvelor și săracilor le era tată milostiv și bun.

Deci, preste puțină vreme pătrunzând pretutindeni vestea atâtor bunătăți ce făcea el, toți se lepădau de închinarea la idoli și alergau la Ioasaf împăratul de primiau legea creștinească și luau îndestulare sufletească și trupească. Așijderea făceau mulți din împărăția tatână-său, cât creștea și se întăria casa lui Ioasaf, iară a lui Avenir se micșora și slăbia.

Acestea văzând Avenir, târziu deabiă își veni în fire și în simțire de cunoscă deșertăciunea mincinoșilor dumnezei și strângând pre sfeinicii săi, scoase la lumină cugetele sale, iară ei toți întăriră.

Deci, scrise carte fiului său Ioasaf într'acest chip:

„Avenir împărat, prea iubitului meu fiu Ioasaf, bucurie.

Cugete îmi intrară în suflet și rău mă turburară, iubite fiu, că ale noastre toate le văz pierind cum pierе fumul, iară celece sunt ale credinței tale le văz strălucind mai vârtos decât soarele și venii în simțire și cunoscui că celece mi s'au zis de către tine sunt adevărate și că ne acoperia întunerecul adânc al păgânătății și al păcatelor, de nu puteam căuta spre adevăr și spre Ziditorul tuturor, ca să-l cunoaștem. Ci și lumina cea strălucitoare carea ne-ai arătat tu, noi, închizând ochii, nu vream să o vedem, iară ție multe răutăți îți arătam și din creștini, vai! becisnicește pre mulți am ucis. Acum însă acea negură groasă scuturându-se de pre ochii noș-

tri, văzurăm o rază mititică de adevăr. Ci și pre această rază se ispitește să o întunece alt nor, puind înaintea mulțimea răutăților mele și cum că eu sunt urît lui Christos și neprimut ca un pismaș ce am fost lui.

Deci, tu, fătul meu cel dulce, celece zici de acestea curând mi le fă arătate și mă învață pre mine, tatăl tău, ce mi se cade să fac, și mă îndreptează către înțelegerea cea de folos“.

Primind Ioasaf cartea se umplù de bucurie, mulțumì lui Dumnezeu că a ascultat glasul rugăciunii sale cei cu osârdie, de a muiat inima tatălui său și numai decât se gătì de purcese de acolo cu cinste împăratească și sosì la împărăția tătână-său. Și cum fu spus tătână-său de venirea sa, îndată-i ieși întru întâmpinare și luându-l în brațe, îl sărută și făcù ospăț tuturor oamenilor pentru venirea lui, iară după aceea șezură amândoi în taină.

Deci, cine ar putea spune toate câte a grăit atunci feciorul împăratului? Și cu câtă înțelepciune dela Duhul Sfânt învață pre împărat de-l luminează cu lumina cunoștinței? Deci multe spunându-i de Dumnezeu, îi arată credința cea bună și îi potoli cugetul, vorbindu-i și de neurmata milosârdie a lui Dumnezeu, carele este gata a primi pre ceice se întorc către dânsul cu pocăința și cum că nu este păcat carele să poată birui pre mila lui Dumnezeu.

Și umilindu-se împăratul de acea înțelepciune învățată de Dumnezeu, cu glas mare și cu suflet fierbinte mărturisiă pre Christos și se închină

cinstitei și de viață făcătoarei cruci în ochii tuturor.

Așijderea vorbi prea înțeleptul Ioasaf de credința cea bună și către voievozi și către boieri și către slujitori și către gloatele care veniseră atunci la dânsul, de strigau toți cu un glas și ziceau:

„Mare este Dumnezeuul creștinesc și nu este alt Dumnezeu afară de el“.

Iară împăratul Avenir, umplându-se derâvnă dumnezească, sări asupra idolilor de aur și de argint ce-i aveă în palat și-i făcù fărâmițe și-i împărți săracilor. Așa fură și ei de un folos. După aceea dărâmă din temelie și arse capiștele și altarele idolești și zidi în tot locul bisericii sfinte lui Dumnezeu. Apoi venind un arhiereu, săvârși asupra lui dumnezeescul botez, de care lucru se bucură el cu bucurie nespusă.

Așa deslipindu-se împăratul Avenir de viața sa cea spurcată și căindu-se de celece făcuse, dede fiu-său toată domnia împărăției, iară el lăcuiă deosebi, petrecând în post și în rugăciune neîntreruptă către Dumnezeu, ca să-i ierte noianul păcatelor lui.

Iară, după patru ani, simțind că i-se apropie obștescul sfârșit, mulțumi lui Dumnezeu că l-a luminat cu lumina sfântului botez și l-a învrednicit de pocăință și chemând pre iubitul său fiu îl sărută de multe ori și apoi își dede duhul, grăind: „Iubitorule de oameni, Doamne, în mâinile tale dau sufletul meu“.

Așa se mută sufletul lui Avenir către Domnul. Iară Ioasaf cu lacrimi cinsti sfârșitul tatănă-

său și petrecând trupul lui cu cinste, îl puse în mormânturile bărbaților celor temători de Dumnezeu și șapte zile nu se depărtă de mormânt, ci nici de bucate, nici de băutură, nici de odihnă aducându-și aminte, neconținut se rugă lui Dumnezeu pentru odihna sufletului tătână-său. Iară a opta zi, intrând în palat, toată averea și strânsoarea lui o împărți săracilor.

20. Și când fură 40 de zile dela petrecania tătână-său, făcù Ioasaf paras'as pentru el și chemând pre toți boierii și sfetnicii și voevozii săi, zise în auzul tuturor:

— Iată că tată-meu, Avenir împărat, murì ca orice sărac, cum ați văzut și nimic nu putù să-i ajute: nici slava împărătească, nici eu dragul tatii fecior, nici nimeni dintre ceilalți, ci merse la judecată, vrând să dea seamă de traiul ceștii vieți, ducând cu el numai faptele lui ce fel vor fi. Așijderea are să se întâmple aceasta tuturor căpi au fire omenească. Ci acum, fraților și prietenilor, pre cari darul lui Dumnezeu v'a izbăvit din înșelăciunea drăcească și din slujba idolească, este vremea ca eu să-mi împlinesc făgăduința ce am dat lui Dumnezeu, ca să petrec în afară de lume, nevoindu-mă întru rugăciune necurmată. Deci, voi socotiți-vă cine să vă fie poruncitor și să vă împărătească.

Iară boierii și norodul auzind unele ca acestea, plânseră și se jeluiră și se încredințà unul pre altul cu jurământ, cum nici într'un chip să nu-l lase să se ducă. Atunci împăratul se făgădui că nu-i va părăsi și că va face pre voia lor.

Aşa-i slobozi pre acasă, iară pre Varahia îl luă în taină deosebi şi cu dragoste-i grăi şi cu ferbinţeală îl rugă să ia el împărăţia şi să pască pre oameni în frica lui Dumnezeu. Dară Varahia foarte iubind pre împăratul, cât nedespărît pohtă să fie de el, şi de mântuirea sufletului griindu-se, răspunse:

„O împărate, cât de nedrept eşti cu robul tău! Că dacă este bine a împărăţi, ȋtine tu însuţi acel bine. Iară de este zminţeală şi poticneală sufletului, pentruce vrei s'o pui asupra mea?“.

Dacă văzù Ioasaf că se leapădă Varahia de primirea cinstei împărăteşti, se făcù că se păraseşte de acea vorbă, iară când se înnoptă, scrise carte către norod plină de toată înţelepciunea, spuindu-le toată credinţa cea bună şi cum că pre Varahia a rânduit să fie împărat în locul său.

Aceasta făcând, lăsă cartea în casa unde se culcă, iară el se furişă şi ieşi din palat.

Iară a doua zi dis de dimineată, auzindu-se de fuga sa, se făcù plângere mare în norod şi apucară toţi pre toate căile, ca să-l găsească. Şi străbătând munţii şi codrii, îl aflară la un pârâu făcându-şi rugăciunea. Şi dacă-l văzură, vărsară lacrimi rugându-se şi imputându-i pentru ducere.

Iară el zise:

— Ce vă osteniţi în zadar, că de acum nu mă veţi mai aveà împărat!

Deci, fiind înduplecat de multa lor rugămintă, se întoarse iarăşi la palat şi adunând pre toţi, le spuse şi întări cuvântul cu jurământ, cum că

nici măcar o zi nu va mai lăcuî la dâșii și le puse înainte pre Varahia să le fie împărat, pre carele, nevrând să se plece aceluî lucru, fără de voe îi puseră coroana pre cap și inelul cel împărătesc în mână.

Iară Ioasaf îi dede sfaturi înțelepte cum să conducă norodul ca împărat și spuse și norodului cuvinte mântuitoare și de folos sufletesc și sărutând pre Varahia și pre boierii cei mai de frunte, plecă. Și toți îl însoțiră până departe cu plânsete și cu jale și nu voiau să se despartă de el, ci numai noaptea îi silî să se întoarcă pre la casele lor.

Și ieșind Ioasaf din palatul împărătesc, se bucură, ca cum ar merge cineva dintr'o pribegie depărtată la moșia sa, și eră pre dinafară îmbrăcat cu haine împărătești cum eră deprins a purtă, iară pre dedesubt aveă vestmântul de păr ce luase dela Varlaam.

Deci ajungând într'acea noapte în casa unui sărac, se desbracă de hainele împărătești, de le dede aceluî sărac, și rămânând numai cu haina cea de păr aspru și neavând cu sine nici pâine, nici apă, intră în adâncul pustiei. Acolo se hrăniă cu ierburi, iară apă nici într'un chip nu află de a-se adăpă, că eră pustia aceea uscată și fără de apă. Și când îl ardeă soarele, de se aprindeă mai mult în setea zăduhului, biruiă cu dragostea pre fire și pohta către Dumnezeu răcoriă setea cea de apă. Iară pismașul diavol, celce urăște binele, nerăbdând a-l vedeă pre dânsul în gând ca acela și în dragoste așa de fierbinte către Dumnezeu, multe ispite și primejdii ridică asupra lui, aducându-i aminte de slava împărătească cu

care eră mai nainte împodobit și arătându-i ostenelile și nevoile și scârba vieții pustnicești și luând chip de hiare cumplite și de șarpe și de aspidă și de vasilisc și năpustindu-se asupra lui, ci el, întărit fiind cu puterea lui Christos, făcea semnul sfintei cruci și toate nălucirile drăcești isgonia și hiarele pieriau cum piere fumul.

Așa prin multe primejdii trecând, ajunse în pustia Sinaritului, în care petrecu doi ani, umblând din loc în loc, ars de zăduh și înghețat de frig, căutând pre Varlaam, ca pre o comoară de mult preț.

Iară după doi ani încheiați află pre Varlaam într'o peșteră și se veseliră amândoi duhovnicește și petrecură împreună mulți ani, întrecându-se unul cu altul în nevointe de tot felul, pânăce Varlaam se mută către Domnul. Și îngropă Ioasaf cinstitul trup al fericitului într'o groapă aproape de peșteră și cum ședeà el lângă mormânt cântând și rugându-se, adormi. Și în vis văzù pre acei bărbați înfricoșați pre cari-i mai văzuse când eră să fie tras în ispită de fata de craiu pre carea vrea el s'o mântuiască. Și-l luară acei bărbați și-l trecură prin câmpul acela minunat și-l duseră în cetatea cea slăvită. Acolo îl întâmpinară pre el la poartă alți bărbați cu multă lumină luminați și purtând în mâini niște cununi care străluciau de o lumină nespusă.

Deci întrebă Ioasaf:

— Ale cui sunt aceste cununi așa de slăvite?

Zis-au aceia:

— Una este gătită fie pentru cele suflete multe ce ai mântuit și pentrucă fusesi împodobit

cu viață pustnicească, dară nu o vei primi acum, ci când vei sfârși ceea ce ai început. Iară cealaltă este a tătână-tău, carele prin tine a părăsit calea cea rătăcită și s'a întors către viață.

Iară Ioasaf se miră întru sine, cum să dobândească tătână-său întocmai aceeaș slavă cu el, când deodată văzu pre Varlaam, carele îi impută că poate cugeta unele ca acestea.

Și Ioasaf se rușină de asemenea gând și zise:

— Iartă, părinte, și spune-mi, tu unde locuiești?

Iară Varlaam zise:

— Învrednicitu-m'am a lăcuî într'acea-tă cetate mare și frumoasă, în ulița cea din mijloc, carea strălucește de mai multă lumină.

Și rugă Ioasaf pre Varlaam să-l ia cu sine în lăcașul său, dară Varlaam îi zise:

— Nu pociu face aceasta, să te iau cu mine, că porți încă sarcina trupului. Dară de te vei nevoi până la sfârșit și vei petrece întru virtuți ca până acum, te vei învrednici de această slavă și vei dobândi acest lăcaș și bucurie nesfârșită.

Deci, deșteptându-se Ioasaf din somn, se bucură de celece văzuse și cu mai multă râvnă postiă și se rugă, pânăce, dându-și sufletul, se mută și el în pământul celor vii.

Și eră Ioasaf de 25 de ani când lăsă împărăția, iară în pustie viețui 35 de ani.

Iară cinstitul lui trup fu îngropat de un pustnic în groapa lui Varlaam. După care primind acel pustnic poruncă dela Dumnezeu în vis, se duse în țara Indiei și spuse lui Varahia împăratul

toate cele pentru Ioasaf. Iară Varahia porni cu putere mare și cu mulțime multă de norod în pustie și desgropă trupurile sfinților Varlaam și Ioasaf, care nu putreziseră, ci erau neschimbate și miros de bună mireasmă izvorau, și le puse în cosciug de aur și le aduse în biserica pre care o zidise Ioasaf, cu pompă și cu cinste mare. Și multe minuni și vindecări făcu Dumnezeu atunci la mutare și într'alte vremi după aceea cu acele plăcute slugi ale sale.

*

Până aci este cuvântul acestei povești, carea o am scris-o cum am auzit-o dela bărbați nemincinoși. Iară vouă câți veți citi-o sau auzi-o, să vă dea Domnul a vă învrednici de partea celorce au bineplăcut lui, pentru rugăciunile sfinților Varlaam și Ioasaf, de cari fu povestea. Amin:

Cântecul lui Ioasaf când a intrat în pustie

Priimește-mă, pustieo, ca o maică pre fiu-său
în sânul tău cel lin și negâlcevitor, carele a fugit
de rea curvă lumea aceasta. O prea frumoasă
pustie! Indrăgitu-te-am mai vârtos decât cămă-
rile cele împărătești și decât palatele cele po-
leite. Nu opri, pustieo, cu înfricoșările tale, ra-
murile verzi care se clătesc de suflarea a mici
vânturi. Și mă voi duce în codru prin viea ta
cea frumoasă și voi fi ca o fiară sălbatecă, clă-
tindu-mă singur și fugind de oameni și de a-
ceastă vieață cu valuri multe. Șezând, plângând
și jeluindu-mă în sălbatecul tău sân, o Chris-
toase, împăratul tuturor, nu mă lipsi de cereasca
ta împărăție. Și întorcându-mă către tine,
Dumnezeule, Tată și Domn a tot țiitorul, cu i-
nima curată trimit în sus, ție, mulțumiri mari
și sporitoare, rugând cu tot sufletul pre singura
ta blândețe, ca să învrednicești rugăciunile mele
să fie auzite în plăcerile tale, iară pre vrăjmașul
meu să-l gonești cu puterea ta din faptele și cu-
getele mele. Credința mi-o înmulțește, mintea
mi-o îndreptează, cugetele cele sufletești mi le
ațăță și mă învrednicește a le aduce. **Care te**
ricirea ta spre Iisus Christos, fiul tău. Amen!

VERIFICAT
2007

Greșeli de îndreptat:

La pag. 7, rândul 3 de sus în jos, în loc de						păgând,	să se citească	păgân.
" "	38,	"	14	"	"	cu,	"	eu.
" "	42,	"	8 de jos în sus,	"	"	voi,	"	ori.
" "	55,	"	14	"	"	celce,	"	celece.
" "	60,	"	12	"	"	adesea,	"	acestea.
" "	67,	"	15	"	"	și,	"	de.
" "	67,	"	10	"	"	slobozevți,	"	slobozești.
" "	79,	"	5	"	"	neștiința,	"	neștiință,
" "	93,	"	11 de sus în jos,	"	"	vă,	"	va.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
1987